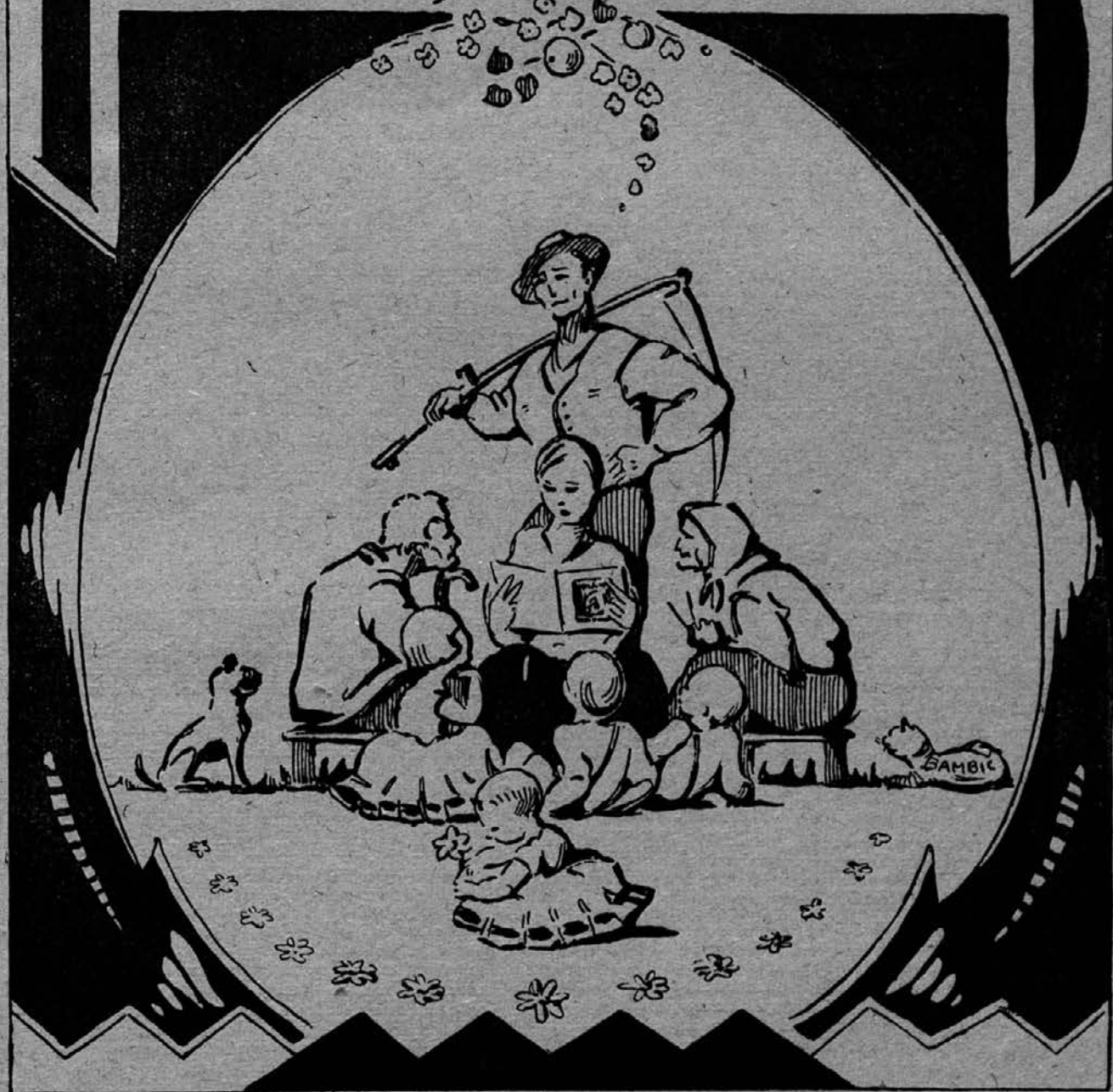


NAX GLAS



Letnik IV. Trst, novembra 1928. Štev. 11.

„NAŠ GLAS“

izhaja v 12. številkah na leto.

Celoletna naročnina za Italijo 15.— L, polletna 8.— L, četrtletna 4.— L, posamezna številka 1.50 L. — Za Jugoslavijo je celoletna naročnina 60 Din., za ostale države 20.— L, polletna 10.— L, četrtletna 5.— L Severna Amerika dol. 2.—; Južna Ame-

rika pesos papir 4¹/₂. — Posamezna številka 2.— L. — Izdajatelj, lastnik: Roman Pahor. — Naslovno stran in vinjete narisal Milko Bambič. — Naslov uredništva in upravnništva: Trieste, Casella postale 348. — Poduprava: Gorica, via S. Giovanni 7. — Tiska Tiskarna „Edinost“ v Trstu via S. Francesco d' Assisi šte. 20.

Odgovorni urednik: Prof. Filip Peric.

VSEBINA 11. ŠTEVILKE:

François Millet: ANOELUS (slika)	Str. 321
France Bevk: SKRINJA S SREBRNIKI	„ 321
France Gorše: TERCET (slika)	„ 227
Henryk Sienkiewicz: SANJE	„ 328
ZDRAVA PIJAČA (slika)	„ 328
Fran Žgur: ŠMARNI DAN V LOGU	„ 329
Bela Szenes: KOLOMAZ	„ 329
Anton Čehov: KLICAJ	„ 330
HUBELJSKA „LUKNJA“ (slika)	„ 332

Količek za otroke:

V KAČO UKLETA GROFIČICA	„ 333
ZADNJI BISER	„ 335
Tea B. Abb.: DEŽ (pesem)	„ 336
Radivoj Rehar: NAŠA MILA JERA (pesem)	„ 336

Pouk in vzgoja:

H. Škerl: FRANZ SCHUBERT	„ 337
--------------------------	-------

Gizela Majeva: MOŽ IN ŽENA	„ 339
Arh. Zorko Lah: IZBA	„ 340
J. P.: KAČJI STRUP	„ 343
A. Zajc.: SKRIVNOSTI SREČE	„ 346
ZNAMENJE OB POTI (slika)	„ 346

Listek:

LETNI ČASI IN ZDRAVJE	„ 347
NAŠE SLIKE	„ 348
BRSTJE	„ 349
DROBIŽ	„ 350
VPRAŠANJA IN ODGOVORI	„ 351

Smeh in kratkočasje:

SMEŠNICE	„ 352
UGANKE	„ 352

Na platnicah:

REŠITEV UGANK.

Knjige „Goriške Matice“ za l. 1929

Desetič se osiplje cvetje...

Iz skromne koreninice, iz „Koledarja za leto 1920.“, se je „Goriška Matica“ bohotno razvila. Desetič prihaja njen knjižni dar v naše domove, desetič gre v svet. In v resnici je lepši, nego so bili dosedanj. Knjige, ki jih je izdala „Goriška Matica“ za leto 1929., bodo gotovo razveselile sleherni našo hišo. Krajšale nam bodo dolge in mrzle zimske večere, črpali bomo iz njih mnogo poučnega in zanimivega.

Te knjige so:

1. **Koledar za leto 1929.**, ki vsebuje, poleg zanimivih pripovednih splov in lepih pesmi, več življenjepisov odličnih mož, katerih jubileji so se obhajali v prejšnjem letu, poučne članke o staroslovanskih običajih, o jetiki, o našem osolnčju, o pristožbinah itd. Koledar je prepređen z lepimi slikami domačih krajev.

2. **„Kmečko branje“** je prepotrebna knjiga, iz katere bo sleherni poljedelec lahko črpal koristne nauke, ki jih je zbral Just Ušaj.

3. **„Danska in Danci“** je naslov tretje knjige. Janko Furlan nas v njej seznaja z delom in uspehi žilavega in naprednega danskega naroda, ki se je znal s svojo vztrajnostjo povzpeli na odlično mesto in preriti do blagostanja.

4. **„Pravica“**, povest, ki jo je spisal veliki poljski pisatelj Vl. St. Reymont, nas vodi v nepregledne poljske ravnine med revščino poljskih kmetov iz katerih je izšel tudi Reymont, največji povojni opisovalec kmečkega življenja. Prevod je oskrbel France Bevk, ki je dodal še kratek opis pisateljevega življenja.

5. **„Iz starih časov“** je naslov knjižice, ki bo razveselila posebno mlajše čitatelje. Nande Vrtnjakov je v tej knjižici zbral na spreten način zgodovinske bajke in povesti iz domačih krajev.

Vse zgoraj navedene knjige se dobe za 5 lir. Za doplačilo L 3.— za posamezno knjigo dobí vsak še naslednje knjige:

1. France Bevk: **Krvavi jezdec**, prva knjiga obširnega zgodovinskega romana „Znamenja na nebu“, ki je lani pošla in se je letos ponatisnila v drugi izdaji.

2. France Bevk: **Škorpioni zemlje**, druga knjiga istega romana.



Letnik IV.

V Trstu, novembra 1928.

Številka 11.



François Millet: Angelus.

Skrinja s srebrniki.

France Bevk.
(Nadaljevanje.)

26.

S tistim dnem je bilo zapečateno, katera izmed obeh hčera ostane v hiši. Micka se je vdala, oče ji je obljubil pet sto goldinarjev dote, Anka se je namrdnila:

«Kaj bo pa zame ostalo?»

«Zate?» jo je vprašal Tone. «Ali ne boš imela hišo in vse, kar gre k nji?»

Micka je obljubila, da pojde od hiše, kakor hitro pride snubec, in je čakala vse po-

letje; šele na jesen sta se ustavila dva človeka pred hišo.

Oba sta bila visoka, da sta segala do strehe, v kratkih jopičih in trdih klobukih, ki so jima čepeli na vrhu glav in jima niso segali do ušes. Starejši je imel rjave zalise in ostre poteze na obrazu, mlajši pa je bil še mladenič, brkice so mu jedva poganjale, imel je rdeča lica kot kako dekle, vedel se je sramežljivo.

Ker sta ostala zunaj hiše in jo ogledovala, je stopil Tone na prag in pozdravil. Mož je odzdravil, mladenič ni dejal nobene. Nato je možak pogledal po vremenu in

zinil: «Dežja ne bo še.» — «Ne,» je pritrdil Tone; «suho jesen imamo. Ali ne bosta stopila v hišo?»

«Saj se nama ne mudi,» se je mož obotavljal in pogledal na mladeniča, ki je držal roke v žepu in gledal nekam preko vrta. «Slišala sva, da imaš lepo junico na prodaj, zato sva pogledala sem v samoto.»

Tako prazničnih kupcev Tone še ni videl, pa saj se človek obleče bolj prazniško, če gre po svetu.

«Imam,» je dejal. «Ali hočeta pogledati v hlev?»

Nista se branila. Vsi trije so stopili v hlev, ogledovali junico in jo hvalili. Mož se je modro nasmihal in dejal:

«Jaz sem Kovkarjev Peter, ta je pa Matevž, mojega brata sin; za Plešcem imajo hišo, pri Mlevniku se pravi pri njih.»

«Ali bo junica zate?» je vprašal Tone.

«Ne,» je odgovoril Peter, «Matevž bi jo rabil.»

«Se pa lahko zgovorimo,» je rekel Tone in zaprl hlev.

Ko so stali v veži, je zinil Peter: «Ali bo težka ta junica?»

«Takole,» je momljal Tone, «kakor je cena dandanes. Saj vidva boljše vesta, ki kupčujeta.»

Peter je pogledal Matevža, ta pa svojega strica. Mimo je prišla Anka in nesla žetlar v hlev, mladenič je gledal za njo, da si je zvil vrat in telo.

«Stopita v izbo!» je vabil Tone.

Vstopila sta. Peter je pogledal na tram, ki je delil strop v dve polovici, in se ustavil.

«Pojta bliže!» je dejal Tone. «Micka, prinesi jima kruha, da si ga urežeta! Ta malo žganja tudi.»

«Bova, bova,» se Peter ni premaknil, gledal je nekam v črne deske stropa, kot da računa, Matevž se je oziral po klopi. «Radi junice morava imeti besedo,» je dejal odvažno. «Koliko boš priložil Matevžu, da ti jo odpelje?» Pri tem je gledal na Micko.

«Kako — priložil?» je Tone pogledal začudeno izpod obrvi. Mahoma se je domislil, odprl usta in dvignil glavo. Zasmel se je in stopil po izbi. «Ha, ha, ha! Jaz sem pa mislil... Seveda, o junici je bil govor, ujemalo se je...»

Tudi Peter se je smejal, Matevž pa tudi, pri tem se je sramežljivo oziral okrog sebe. «Napačno junico sem vama pokazal. Tu vidita pravo, če vama je všeč.»

Micko je bilo sram, mečkala je predpasnik in se ozirala skozi okno.

Snubca sta jo gledala par trenutkov, Matevž le izpod obrvi. Stric se je obrnil do njega:

«No, Tevž, ali ti je všeč?»

«Kaj pa!» je dejal ta, obrnil glavo in pogledal čez levo ramo nekam v vrata.

«Pa ti,» se je obrnil Tone do hčere, «ali se boš branila?»

«Kaj bi se branila,» je odgovorila Micka. «Če je pošten fant in imajo, da se bo dalo živeti, nobene ne rečem.»

«Za to sem jaz priča in porok,» je dejal Peter. «Ni celo posestvo, a malo manj. Lepa živina v hlevu, drva se zvoziyo k hiši, voda je pred pragom, senožet pa kakor na dlani. Kruha nihče ne strada in mož bo celo leto doma, ni mu treba hoditi v svet. Fant pa — saj ga vidiš, pijanec ni, korenina je, drugo boš pa že spoznala; ali ne, Tevž?»

«O, seveda,» je dejal fant in nič več. Micka ga je pogledala, on pa njo tudi, nato sta oba umaknila oči.

«Prav,» je zinil Tone s svečanim glasom. «Za drugo se bomo zgovorili. Sedita k mizi, pijta in prigriznita!»

Sedla sta, nalila in prigriznila kruh, Micka je šla v kuhinjo in zakurila ogenj, da jima pripravi cvrtje.

«Koliko boš dal?» je vprašal Peter.

Tone je pomislil, da preveč ne sme obljubiti, saj bo itak moral prikladati.

«Tri sto sem ji namenil,» je dejal.

«Tri sto?» je rastel mož in drobil založaj kruha. «Priložil boš. Toliko ima vsaka bajtarica.»

«Kje naj vzamem? Saj smo mi tudi bajtarji.»

«Bajtarji, kako pa! Ali ne vemo, da imaš denarja kot črepinj?»

«Kje bi ga bil dobil?»

«To že ti veš... Priloži še, priloži! Ali te ne bo sram, da gre dekle prazno od hiše, ali da zamudi tako priliko.»

«Naj bo, še sto. Štiri sto, a več ne! Ne morem!»

«Štiri sto na tako posestvo kot je Mlevnikovo! Matevžev oče bi se v grobu obrnil. Šest sto najmanj! Udari!»

«Naka! Šest sto je denar. Če vse prodam, ne iztisnem šest stotakov.»

«Torej smo zastonj sedli?» je položil možakar kruh na mizo. «Na tak način se ne bomo zgovorili.»

«Imejta pamet!» je miril Tone. «Saj vidita... Kje naj vzamem? Šest sto?»

«Pa pet sto...» se je oglašil Matevž plaho; stric ga je sunil v nogo.

«Povej, koliko daš na zadnjo besedo, ali pa raje ostane Micka pri hiši.»

Tone je gledal, malo se je bal, da Peter ne govori resno, zato je dejal: «Pet sto.»

«Niti tolarja več?»

«Niti tolarja,» je zategnil Tone.

«Pa nič ne bo,» je dejal Peter.

Tedaj je sunil Matevž strica pod mizo.

«Kaj nimaš junice v hlevu, ki jo misliš prodati? To boš dal z nevesto in balo boš kupil!»

Tone je omahoval, šel po sobi in se potil. Še bi bil omahoval, da ni zagledal Anke, ki je šla iz hleva. Nje se je bal. Priobečal je naglo:

«Naj bo; če sta človeka, še junico in balo, če ne pa človeka nista...»

«Dobro,» je vzdihnil Matevž ves vznemirjen, iztegnil roko in podrl stricu nov načrt. Ta je nekoliko nevoljen segel v roko, ko so potrdili kupčijo: «Pet sto goldinarjev, junico in balo!»

Tone je šel po Micko. Med tem se je nagnil stric do Matevža: «Sto goldinarjev si si požrl.»

Matevžu je bilo do žene, za sto goldinarjev ni maral dosti. Ko je segla Micka obema v roko, ji je ponudil žganja: «Micka, pij!»

Micka ga je s škilastim očesom neznano toplo pogledala in pila v mislih na njegovo zdravje.

27.

Tone in Anka sta ostala poslej sama v hiši. Micka ju je prišla obiskat, preden je zapadel sneg. Njen obraz je sijal od zadovoljstva, hvalila je moža in domače, da je Anka le s težavo prenesla to hvalo. Dejala je:

«Še polž ne pokaže takoj svojih rožičkov.»

Micka je pogledala očeta, ta pa je dejal:

«Micka, v nedeljo pridem in vama odštujem doto. Po junico pa pridita, kadar hočeta.»

Po Mickinem odhodu je Anka pazila, kdaj bo oče odprl skrinjo in prešteval srebrnike. V soboto večer ga je našla, ko je slonel nad odprtino predala, prekladal tolarje, jih štel in jih postavljaj v kupce. Nato jih je zavezal v dvojno ruto ter jih potisnil v kot.

«Kar celo skrinjo bi nesli,» je opomnila hči.

Tone je gledal v hčer, katere čud je že od prej poznal, a se je po Mickini poroki še spremenila. Res je, da je bila delavna in močna, klanec je odmeval pod njenimi nogami, pri delu se je le malo poznalo, da ni več Micke. Bila pa je trda, da mu ni privoščila lepe besede. Dasi Tone od rojstva ni bil vaje ljubkanja in je šlo vse njegovo življenje z mirno preudarnostjo dalje, tudi ni bil vaje trdote in prestrmega molka, ki je spominjal na srd. Neredko se je radi tega z bridkostjo spomnil na Micko. Med vsemi lastnostmi mu je bila sprva Ankina skopost še najbolj všeč, slednjič ga je zbodla tudi ta, ko mu je deževnega dne dala za večerjo samo kavo, češ da nič niso delali in da je za posedanje še kava pre-dobra. Zdajci, ko mu je očitala Mickino doto, ga je zapeklo v njegovo leno mirnost.

«Pa zakaj celo skrinjo?»

«Tako... če ste jo že itak izpraznili, da bo imela Micka kam deti tolarje.»

Tone se je nevoljen dvignil in šel po izbi. Dolgo ni prišla beseda iz njega.

«Tolarjev je ostalo še za tri Micke. In če bi jih tudi ne bilo ostalo, je zaslužila svoj delež tako kot ti.»

Besede so bile izgovorjene s tako trdoto in jezo, da se je Tone zavzel sam nad seboj. Anka kljub temu ni bila nič prepadena, v ušesih ji je šumelo le, da je ostalo denarja za tri Micke, torej za eno Anko. Na skrivaj se je nasmehnila v sebi.

Tone je meril izbo, mislil, računal; ker Anka ni spregovorila, je dejal on:

«Pa ti, kdaj se boš omožila?»

Tone je čutil starost v udih. Včasih ga je bolelo vse, bal se je že, da nekega dne ne bo legel, ali ga bodo pretežka bremena zlo-mila. Lažja dela bi že še opravljal.

«Kaj jaz vem,» se je otresla Anka.

Na tistem si je priznala, da jo je možitev nekolikokrat skrbela. Fantje, ki so prej rogovili okrog voglov, so zdaj hodili po drugih poteh. Če bi bila Anka namenjena, da se kam priženi, bi bil ta in oni računal na njeno moč in doto. Samota mnogoterega ni mikala, čakala sta ga trpljenje in delo. Glas o Mickini doti se je raznesel vserod, nekateri so trdili, da je velika, drugi se niso mogli prečuditi tako nizki vsoti. V veri, da je Tone izpraznil skrinjo, so bili prepričani, da je bila skrinja zelo majhna, dasi drugi niso nehali trditi, da je starec skop in čuva denar, ki ga pač ne ponese s seboj. Fantje niso nasedali na prazne govorice, Anka pa se je čudila, da nikogar ni, kar jo je spravljal v slabo voljo.

«Treba se ti bo omožiti,» je dejal Tone, pozabil na prejšnji srd, skoraj ga je bilo sram pred njim.

«Koliko boste dali meni?» ga je vprašala Anka.

Tone je vzel pipo iz ust. Bilo je že v drugič, da je rekla tako besedo. «Kako misliš? Saj ostaneš doma.»

«Torej Micki vse in meni nič?»

«Kako Micki vse, tebi nič? Kaj hiša in kar je zraven, tebi nič ni?»

«Ta raztrgana bajta? Boga zahvalite, da kdo ostane pri nji! Če bi mene ne bilo, ali bi bila Micka tako neumna, da bi bila ostala? Zdaj je kmetica, jaz bom pa bajtarica...»

«No, no, no!» je miril Tone, ko je videl, da hči do solz vzkipeva.

«Ne ostanem pri hiši, se bom pa proč omožila. Ali pa grem služiti. Kar služiti grem...»

Tone je strmel in se v strmenju polagoma otajal: «Saj nisem dejal, da ničesar ne dam... Navada to ni... ne...»

28.

Prešli sta zima in pomlad. Tone in Anka sta se s težavo prekopala skozi delo polletja; morala sta najeti dninarje in Tone je s strahom spoznal, da tiste jeseni ne more deti nobenega tolarja v skrinjo in je še kazalo, da bo katerega vzel iz nje.

Snubca ni bilo vso jesen; pod zimo se

je prikazala Mreta s košem, Anka je bila tisti čas sama doma.

«Hm,» je dejala Mreta, «ti dekle pa samo; kje pa imaš moža?»

«Če mi ga pa Bog ni dal,» je odgovorila Anka.

«Bog ga je že dal, le ti ga še nisi našla. Koliko mi daš, da ti ga poiščem?»

Anki se je za malo zdelo, da bi ji taka ženska poiskala moža, vendar je pomislila, starke ni hotela z grdo besedo odgnati, zato je dejala:

«Pripeljite ga, da vidim, koliko je vreden, nato bomo govorili.»

«M — da, močan in postaven zate, nekaj pod palcem mora imeti, delaven mora biti...» In je šuknila Anki na uho: «Ali je Micka res pobrala ves denar od hiše?»

«Saj oče ni znorel,» je odgovorila Anka.

«Saj sem rekla. Tako — kadar ga dobim, ti ga pripeljem. Da ne boš skopa radi plačila!»

Mreta je odšla; Anka očetu ni črhnila o tem.

Tiste dni po svetih Treh kraljih se je ustavila Mreta, zasnežena do kolen, v spremstvu zastavnega moškega pred Jeramovo hišo. Preden si je očedila sneg s čevljev, je prišel iz hleva Tone, se ustavil in žensko spoznal.

Mreta je videla po njegovih očeh, da mu ni dobrodošla, zato je besedičila: «Ne boj se, nisem prišla po tebe. Tebe še maram ne, saj si postal prestar zame.»

Z moškim, ki ni zinil, razen par mrmrajočih besed, nobene, je Mreta vstopila v izbo in široko zinila proti Anki:

«Moža sem ti pripeljala, če ti bo všeč.»

Anka je pogledala došleca, ki je bil velik in zastaven, z velikimi brki in živimi očmi, ki so zrle brez sramu. Nosil je svetlo moder žametast telovnik s koščenimi gumbi, na glavi pa zelen klobuk z gamsovo brado. Sedel je široko in si prižgal viržinko, pri tem je opazila Anka debel prstan na roki, čez trebuh se mu je spenjala široka srebrna verižica s tolarji Marije Terezije in s srebrno volovsko glavo. Vse to je delalo došleca mogočnega, nekam gosposkega. Dasi ga Anka ni poznala, je naredil takoj izreden vtis nanjo. Ker ni rekel besede, se ji je zdelo, da morajo biti tudi te

vsaj srebrne, če niso zlate, in se ne zame-tajo kar tako.

Med molkom, ki je nastal, se je Anka ozrla še po očetu. Ta je bil postal na vratih in gledal, kakor da vsega tega ne razume. Kakor je Anki snubec prvi hip uga-jal, tako je Tone podzavestno čutil, da tak človek ni pravi zet za hišo. Hotel bi ga manjšega, v domači obleki, z okroglim klobukom na glavi, z vivčkom v ustih.

Mreta je opazila njegov pogled in misel v njegovih očeh, zinila je: «Ali ti snubač ni povšeči? Saj, če nimaš več potice, jemo tudi ovsenik.»

Mretina opazka se je nanašala na na-rodno pesmico:

«Oj mam'ca, kaj bo,
snubiči gredo,
potico smo snedli,
ovsen'ka ne j'do!»

«Kaj bi mi ne bil všeč,» se je izgovar-jal Tone. «Le vedeti moramo, kdo in kak-šen človek je.»

Anka je pobrisala mizo s predpasnikom, prinesla hlebec kruha in žganja, ki ga je postavila pred oba.

«Če ti rečem, da je moj sin Martin, boš kmalu vedel, kdo in kakšen človek je. Po svetu je hodil, to je res, bolj daleč je... — kako bi že dejala — kot si ti videl. Pa mu je to klatarenje prineslo ženka in cvenka. Le vprašaj, če ne verjameš, kaj se je pre-tečeno nedeljo zgodilo pred faro crekvijo. Le vprašaj!»

Toneta ta hip ni zanimalo, da bi izvedel, kaj se je bilo zgodilo. Pozneje je doznal, da si je bil pričo ljudi prižgal cigaro z bankov-cem. V gostilni pa je vržl meso pod mizo, zmešal ubito jajce s sirovo repo in jedel v začudenje vseh.

V Tonetov molk je silila Mreta s svojo besedo: «Pa sem dejala, zakaj bi ne prišel denar k denarju, bogat k bogatemu — ali ni res?» se je obrnila do sina.

Ta je vzel viržinko iz ust, pljunil pod mizo, zganel z roko, ki jo je držal v žepu, in zarožljaj z denarjem; dejal je prvo jasno besedo, odkar je stopil v hišo:

«Naredili bomo toliko ženkljanja, da ga bodo slišali čez deset far...»

Anko je radostno spreletelo; Martinove besede so bile v resnici srebro. Letela je v vežo, da pripravi prigrizek.

«Vidiš, da sem mislila nate,» je dejala Mreta Tonetu. «Lastna sestra bi ne mogla tako skrbeti.»

Tone je bil redkobeseden, pil je ponuja-no žganje, a je opazoval izpod čela, kako pije Martin, kako kadi cigaro in gleda na peč, v posteljo, v skrinjo in v podobe na steni, kakor da sodi, če je hiša vredna, da on stopi za zeta vanjo.

Čez nekaj časa je Tone šel v vežo in stopil do ognjišča, ob katerem je stala Anka in pritikal ognu.

«Ali ga boš vzela?»

Anka je pogledala tako začudena nad vprašanjem, da se je Tone zgreznil vase.

«Pa zakaj ne?»

«Ne zdi se mi prave mere za našo hišo.»

«Ali bom čakala slabšega? To bi hoteli vi!»

Anka se je razburila in dvignila glas, da se je Tone zbal sramote kot pri prvem snubcu. Potuhnil se je vase in pripomnil: «Ti ga boš imela, ne jaz.» Nato je šel v izbo in stopil k mizi, rekoč: «Še kozarček žganja, da si prestrelim sapo.» Res ga je bilo nekaj stisnilo v grlu. Nato je sedel na klop in se ni mnogo več zmenil za besede. Le pri vprašanju, koliko denarja bo dal Anki, se je bil razvnel...

29.

Otopelemu stanju očeta, ki se je bil ne-koliko opil, Mretini zgovornosti in mogoč-nemu obnašanju bodočega zeta ter svojim solzam in ihti se je morala Anka zahvaliti, da ji je oče po prepiru in vpitju dovolil šest sto goldinarjev, česar nikoli ni mislil stori-ti. To ga je naredilo nevoljnega in hude-ga nase, malo je govoril, hodil po delu okrog hiše in se ni zmenil za priprave, ki so se vršile.

Mreta je bila prišla in ostala ves čas do poroke v hiši. Bilo je pripravljano obilo in preveč, da je Toneta srce bolelo ob bogati gostiji, ki se je bila razpasla v pojedino in ples in je trajala tri dni in dve noči. Tretji dan proti večeru so se jedva začeli razha-jati gostje in odnašati v culah belih potic in mesa, da bodo dali okusiti tudi doma-čim, kar so jedli.

Tone se je bil šele tretji dan nekoliko sprijaznil z vrisčem, ki je vladal v hiši in okrog oglov. Bogate pojedine v revni hiši ga je bilo spočetka sram, nato se je nabral

tudi on pijače kakor berač mraza. Celo zaplesal je z Mreto, da so se svahtje smejali, slednjič je sedel na klop in gledal pred se; vse se je vrtelo pred njim, obložena miza, svatje in godci.

Težko je čakal, da so ljudje odšli. Slednjič se je zvalil na peč in zaspal. Imel je občutek, kakor da že mesec dni ni spal in je neprestano nosil težo na plečih. Zdaj je vrgel breme raz sebe, a mu je naleglo na trepalnice, z vso silo jih je odpiral, ni jih mogel odpreti, bile so pretežke.

Tudi Martin je bil pijan. Poizkusil je spremiti svate do korita, a ni šlo. Vrnil se je v izbo, legel oblečen na posteljo in zaspal.

Nevesta je sedela ob mizi, roke so ji ležale v naročju, glava ji je klonila nizko. Vsa radost je bila izhlapela v nič, teža ji je legla na dušo. Na tleh so ležali ogorki cigaret in cigar, pepel iz pip, pljunki, kosti in krušni ostanki. Miza je bila mokra od vina, postlana s kosi kruha, skledami in krožniki. Videti je bilo, da se je družba po treh dneh gostovanja pravkar dvignila, odšla in pustila razdejanje za seboj.

Za vratmi je sedela Mreta; njena praznična obleka je bila zmečkana in polita, z obraza ji je sijalo zadovoljstvo. Nagnila je glavo na zid in zadremala z odprtimi ustmi.

Anka ni slišala drugega kot sapo treh spečih ljudi in rahlo prestopanje mačke, ki je bila stopila z eno nogo na mizo in potegnila kos potice na klop. Anka je ni odpodila. Zunaj je ležal sneg, solnce je sijalo nanj, sive sence večera so legale po pobočju, vrabec je priletel na okno...

Nenadoma se je prebudila Mreta, si pomela oči in pogledala plašno:

«Začemela sem bila. Ali sem dolgo spala?»

«Ne dolgo,» je odgovorila Anka.

«Lezi! Zakaj ne ležeš?»

«Saj bom,» je odgovorila obotavljaje, pri tem se je ozrla na moža, ki je spal na postelji kot bi bil nezavesten, le prsi so se mu dvigale visoko.

«Kaj bi ž njim!» ji je dejala Mreta. «Odrini ga in lezi!» Nato se je pomaknila bliže k nji in pomežiknila na spečega Toneta: «Spi, kot bi ga kdo ubil.»

«Še dobro se je držal.»

Mreta je pošepnila: «Preštejva mu de-

nar, da bova vedeli, koliko ima še v skrinji.»

Anka je mnogokrat mislila na to. Radovednost, koliko denarja hrani skrinja, se je bila pritaknila že v njene sanje. Kljub temu ji je nekaj pravilo, da to ni prav.

«Ne smeva.»

«Pa zakaj bi ne smeli? Če ti odšteje šest sto tolarjev, kar se mora zgoditi že jutri, ali ni dobro, da veš, koliko mu še ostane. Kadar umrje, jih ne ponese s seboj, tvoji bodo. Če jih bo manj, boš vedela, da jih je dal komu drugemu.»

Te besede so Anko zamamile. V srcu je privolila, le dejala je: «Saj nimam ključa.»

«Kje pa je ključ?»

«Oče ga nosi za pasom.»

«Čakaj,» je dejala Mreta in stopila na klop ob peči. «Ne boj se, saj se ne bo zbudil.»

Tone je sopel globoko, zateglo, njegovo hropenje je bilo enakomerno. Ko mu je Mreta rahlo odvezala pas in vzela ključ, je sapa skoraj potisnala, telo se ni zganilo, oči se niso odprle; nato je začel sopsti krepkeje in se ni prebudil.

«Glej,» je pokazala Mreta Anki ključ in odklenila skrinjo.

Anka se je borila med neznanim ugodjem in nečem grdim. Oba občutka sta zvesto spremljala to dejanje. Skoraj nebržna je gledala v skrinjo in nato v žensko, ki je zateknila ključ znova za očetov pas in ga rahlo zadržila.

«Odpri skrinjo,» je pošepnila Anki.

Anka se ni zganila, zato je odprla skrinjo sama. Ženski sta se ozrli na kupčke srebra. Ob tem pogledu je Anki v hipu ugasnil glas, ki ji je pravil, da dela nekaj grdega, spreletelo jo je, da bi bila zagrabila v to blestenje in se vsa zakopala vanj. Pozabila je na trudnost in zaspanost, nič več ni čutila omotice v glavi. Videla je Mretine trepetajoče roke, ki so segle po prvem kupčku in ga preštevale.

«Petdeset tolarjev vsak kupček,» je dejala ženska. «Lahko je prešteti... Glej, eden, dva, trije...» je štel ženska vse tišje, ustnice so se ji premikale, oči so gorele v neznanem ognju, ki je prehajal od blestečega srebra vanje.

«Ali si štela? Glej, tu... še dvakrat foliko bi ti lahko dal, kakor ti je obljubil.»

V Anko je prišlo nekaj neznanega in jo je spreletelo. Imela je občutek, kakor da je denar rjen in tuja roka gazi po njem, da bi ji ga vzela. Prijela je za Mretine roke in jih je sunila od denarja proč, nato je zaprla skrinjo.

Mreta je bila začudena. «Glej jo,» je dejala, «kakšna je!»

«Pustite,» je gorela Anka. «Kaj imate pri tem! Pustite!»

«Saj ti jih ne pojem,» je odprla Mreta skrinjo; «čakaj, da še pogledam.»

Anki je udarila vsa kri v obraz. Ne da bi katero zinila, je zaprla skrinjo, da je pokrov glasno udaril. Mož se je preobrnil v spanju, oče pa se je prebudil. Dvignil je glavo in videl obe ženski, ki sta stali druga proti drugi in se zdajci preplašili. Dvignil se je in gledal ter razmišljal, kaj je bilo.

S težavo se je spomnil, da je končalo ženitovanje, da je bil legel pijan in truden

na peč in zaspal. Od tega je bilo dolgo, dolgo, zakaj v sanjah je doživel mnogotere težke stvari, ki se jih ni več določno spominjal. Slišal je ropot, a na obrazih tuje ženske in svoje hačere ni mogel razbrati, kaj se je zgodilo.

Nenadoma se je spomnil na skrinjo. Nagonsko je segel za pas; ključ je bil na mestu, le pas je bil zrahljan.

Podzavestna slutnja ga je objela s tako silo, da je postal mahoma iztrezav. Pogledal je ženski še enkrat, stopil s peči in pozkusil odpreti skrinjo. Odprla se je...

Tako mu je bilo v duši, da bi bil zavpil. Premagal se je, ko je spoznal, da je denar nedotaknjen. Zaklenil je skrinjo, nato je sedel na njen pokrov.

Anka ni gledala v očeta, slačila je svatovsko obleko in se obračala k peči. Mreta si je dala opravljati s pospravljanjem mize in se tudi ni ozrla vanj.

(Koniec v prihodnji številki)



France Gorše: Tercet.

Sanje.

Poljsko spisal Henryk Sienkiewicz

V neki družbi so si nekoč mnogo pripovedovali o čudnih dogodljajih, o slutnjah, o prikaznih in podobnih stvareh, s katerimi se sedaj ljudje vedno bolj bavijo, pa naj so v to poklicani ali ne.

Med gosti je bil tudi hišni zdravnik družine, ki je bila razposlala vabila. Ta zdravnik se je rad ponašal, menda že z ozirom na poklic, s svojo skeptso. Neka izmed prisotnih gospa se je obrnila do njega z vprašanjem, se mu li ni bilo nikdar pripetilo kaj takega, za kar bi ne vedel razlage.

«V svojih mlajših letih,» je odgovoril zdravnik, «sem imel sanje, oziroma, da se točneje izrazim, sem imel celo vrsto sanj, ki so bile vse tako nenavadne, da zasenčijo vse, kar sem pravkar slišal. Če gospoda želi, vam lahko povem ta slučaj.»

Seveda so bili vsi za to in zdravnik je začel pripovedovati:

«Pred dvanajstimi leti sem se zdravil v Biarritzu. Istočasno sem bil zaljubljen v neko Angležinjo, ki je nosila luskinasto plavalno obleko. Bila je to posebno čudna gospodična, muhasta do skrajnosti. Nekoč, da navedem primer, smo morali — jaz namreč in še nekaj njenih častilcev — prebiti do treh zjutraj vso noč v čolnu. Opazovali smo skale in govorili o možnosti preseljevanja duš iz območja enega planeta v območje drugega. Po tem izletu sem se vrnil zelo truden domov, kjer sem zaspal v naslanjaču, ko sem prebiral pismo, ki sem ga dobil na svoji pisalni mizi. Komaj sem bil zatisnil oči, se mi je zdelo, da zapuščam v nekem velikem mestu neznano mi hišo, pred katero je stal mrliški voz. Pri vozu je stal fant, mogoče petnajstleten, oblečen v črn frak z ozkimi napustki in s celo vrsto kovinskih gumbov ob teh napustkih. Ko me je fant zagledal, je odprl vrata v mrliški voz in me s prijazno kretnjo svoje roke povabil, naj stopim v voz oziroma naj se dam vanj potisniti. Čeprav se dozdevajo v sanjah najneverjetnejše stvari verjetne, sem se vkljub temu hudo ustrašil, odskočil sem ves osupel, da je pri tem udarila moja glava na naslonilo stola. Seveda sem se v tem trenutku tudi zbudil.

Že dva dni pozneje sem bil v družbi Angležinje popolnoma pozabil na svoje sanje,

toda tretjo noč so se ponovile z osuplo točnostjo v vseh posameznostih. Razumeli bode, gospoda, da me je začela vsa zadeva mučiti. Najbolj čudno pri vsem tem je bilo to, da so se zopet prikazali ista hiša in isto vozilo, pred vsem pa obleka in obraz fanta, ki me je vsakckrat vabil z vedno enako prijaznostjo v mrliški voz. Prav dobro sem si bil zapomnil njegovo obleko, njegove napustke, male kovinaste gumbke, potem njegove svetle lase in njegove sive oči, ki so bile precej oddaljene oko od očesa. Priznati mi morate, gospoda, da sem imel prav radi tega, ker so se sanje večkrat ponavljale, dovolj vzroka do vznemirjanja.

Nekaj tednov nato sem potoval v Pariz, kjer sem se nastanil v istem hotelu kakor moja Angležinja. Prišli smo zvečer prav ob večerji v družbi še nekaterih znancev. Takoj sem se preoblekel v svoji sobi in stopil k vzpenjači, da me potegne v spodnje prostore, kjer je bila jedilnica. Ko sem prišel na hodnik, sem opazil znanca, ki so bili prav tako namenjeni v spodnje prostore. Jaz sem stopil kot prvi k vzpenjači in pritisnil na električni gumb. Čez nekaj časa zaslišim zamolklo hreščanje vzpenjače. Nato so se odprla vrata in — odskočil sem, kakor bi bil zagledal smrt. Pred mano je stal približno petnajstleten deček s svetlimi lasmi in sivimi očmi, v črnem fraku z napustki in kovinastimi gumbi, na kratko povedano, prav isti deček, ki sem ga videval v svojih sanjah. Deček je stopil iz zibajoče se vzpenjače in mi s prijazno kretnjo svoje roke namignil, naj vstopim.

Priznavam, da so se mi tedaj naježili lasje od groze. Nezavesten sem strmел vanj



Zdrava pijača.

le en trenutek, nato sem jo pa pobral po stopnicah navzdol. Popolnoma onemogel sem se vrgel v veži v gugalni stol in se krčevito trudil, da bi se umiril, kajti čutil sem, kako se me je polasčala omedlevica. In... jaz ne vem... nekaj sekund je moralo miniti — morda so bile to minute — zaslisi nenadoma grozen vzklik, nato zamolklo ropotanje — in omedlel sem.

Ko sem se osvestil, sem videl v veži človeška trupla, zavita v okrvavljene rjuhe.

Tudi oni deček je poginil, kakor sem pozneje zvedel.

In sedaj naj mi to pojasni, kdor more. Vi pa, spoštovana gospoda, me ne imenujete brez vzroka skeptika, kajti če bi se bilo vse to komu drugemu pripetilo, bi jaz prav gotovo ne bil verjel.»

Šmarni dan v Logu.

So'nčni žarki kot dragulji,
krila deklc ko metulji,
roj ljudi — šumeči ulji...

V levo, desno, doli, gori,
beli vsi se pno šotori —
trušči in šumni razgovori.

Srca rdeča, vsa medena,
s peno zlato prepletena,
pesem v njih lepo zložena.

Trombe, orgljice, igrače,
čevlji, rute, ogrinjače —
solnčni blesk iz vsega skače...

Tu in tam je lopa skrita;
toči vina ognjevitaj;
vriška pesem zmagovita...

Stolp-čuvaj vzela križ je v roko,
vabi zvon iz lin visoko
reko v hram ljudi široko.

Tam Marija je v oltarji,
vsa blišči se v slave zarji
med svetnikov poglavarji.

Vsa blesteča, vsa molčeča
množica je zdaj klečeča
prosi milosti drhteča.

Se v nebo molitev dviga,
srca verna — božja knjiga,
duša se ko plamen vžiga...

Fran Žgur.

Kolomaz.

Ogrsko spisal Bela Szenes.

Uglednemu gospodu tovarnarju
Gustavu Petičniku.

Vaše blagorodje!

V nadi, da sem Vam ustregel s strojnimi oljem, ki sem Vam ga bil pred kratkim poslal, se usojam, ponuditi Vam v nakup tri vagone kolomaza, ki bi Vam ga moja tvrdka, kakor razvidno iz priloženega proračuna, oziraje se na dolgoletno zvezo z Vašo veleugledno tvrdko, prepustila po najnižji ceni.

Istočasno s to ponudbo bi imel še vprašanje, ki je seveda popolnoma zasebno in ki zadeva Vašo ljubo hčerko. V kolikor sem poizvedel, se nahaja Vaša hčerka v oni dobi, ko se ji že sme kdo približati z resno ponudbo. Moje vprašanje je, bi li moj sin, ki ima sedaj dva in trideset let, ki je premožen inženir in ki bi se rad poročil v kako provincialno tovarno, kakršna je Vaša, zadostil Vašim tozadevnim zahtevam.

V pričakovanju Vašega prijaznega odgovora tako v zadevi kolomaza kakor tudi mojega sina, ostajam

z odličnim spoštovanjem

Jernej Zlatokril

veletrgovina s tehničnimi potrebščinami.

Velecenjenemu gospodu Jerneju Zlatokrilu.

Prejel sem Vaše cenjeno pismo in Vam sporočam, da potrebujem v svojem obratu seveda tudi kolomaz, toda le v slučaju, da me zadovolji tako glede kakovosti kakor glede cene. Prosim torej za obširen, zanesljiv in točen popis blaga.

Kar se tiče moje hčere, mi Vaš predlog zelo ugaja. Moja hči ima sedaj dva in dvajset let, zna dovršno angleško, francoski, igra izvrstno klavir in je tudi umetnica z drsalkami na ledu. Njena dota znaša štiri sto milijonov v gotovini in tri sto šrancovih delnic. Če bi prišlo do poroke, bi jaz Vašega sina sprejel v svojo tovarno.

Tako o tej točki kakor tudi o kolomazu prosim hitrega odgovora.

Z odličnim spoštovanjem

Gustav Petičnik,
tovarnar.

Uglednemu gospodu Gustavu Petičniku.

Veleccenjeni gospod!

Moram Vas opozoriti, da se glede treh vagonov kolomaza čimprej odločite, ker se Vam bo tak priličen nakup v doglednem času težko več nudil. Prilagam proračun, ki je sestavljen na podlagi najnižjih cen, in Vam pošiljam istočasno lončič kolomaza v poskušnjo; poleg tega moram v imenu svojega sina povedeti, so li one Šrancove delnice, ki tvorijo doto Vaše hčere, avstrijske ali ogrske delnice.

Pričakovaje skorajšnjega odgovora ostajam
J. Zlatokril.

Brzjavka:

Dota: ogrske delnice

Petičnik.

Odgovor na brzjavko:

Poroka v redu. Kaj s kolomazom?

Zlatokril.

Veleccenjenemu gospodu Jerneju Zlatokrilu.

Dragi Jernej!

Saj mi dovoliš, da Te tako domače nagovorim, ko stopiva že itak v najkrajšem času v svaštvo. Ker so materialne zadeve popolnoma urejene, ostaja samo še formalnost, da se oba spoznata in vzljubita.

Kar se pa tiče kolomaza, mi boš moral že oprostiti, toda naročba treh vagonov kolomaza ni zadeva, ki bi se dala rešiti na daljavo ali pa v pismih. Poslani mi vzorec sem izročil strokovnjakom, da razkroje mazilo. Vsekakor bo potrebno, da pridem sam v Budimpešto in si sam tam na licu mesta ogledam vso količino. Če bo kolomaz ustrezal vsem zahtevam, skleneva kupčijo, kajti, kakor vedno, tako se držim tudi v tem slučaju načela, da ni dobro, če se človek lahkomišelnost prenaagli.

Objamem Te kot sorodnika — Tvoj
Gustav.

Mesto posebnega obvestila.

Gustav Petičnik, inž., Budimpešta
Marjetica Zlatokril, Dobrava
se priporočala kot zaročenca.

Klicaj.

Ruski spisal Anton Čehov.

Tajnik kolegija Jefim Fomič Perekladin je legel žalosten, celo užaljen v posteljo. «Glej, da se mi pobereš, satan,» je zarenčal na svojo ženo, ko ga je bila vprašala, zakaj je tako čemeran.

Vsa zadeva je pa bila taka le. Pravkar je bil prišel iz družbe domov, kjer so mu bili povedali mnogo neprijetnega, mnogo žaljivega. Najprej se je govorilo le o koristi omike na splošno, nato se je prešlo neopaženo na znanje tovarišev iz urada, pri čemer je padlo mnogo namigavanj, očitkov, da, celo porogljivih opazk na neomikanost uradniškega osobja. In kakršna je že navada v ruski družbi, so prešli končno od splošne razprave na osebnosti.

«Vzemimo n. pr. Vas, Jefim Fomič,» je rekel mlad mož, obrnivši se do njega, «Vi imate zelo lepo mesto, povejte pa, kakšno izobrazbo ste prinesli s seboj v službo?»

«Kako? Nobene. Za to mesto ni treba izobrazbe,» je nežno odgovoril Perekladin. «Pravilno treba pisati, pa je...»

«Kje ste se pa naučili pravilno pisati?»

«Z vajo... V štiridesetletnem službovanju se nauči človek. V začetku, zares, je šla trda, delal sem mnoge napake, pozneje sem se vživel in sedaj gre...»

«Kaj pa z ločili?»

«Tudi z ločili gre... Tudi v tem oziru ne napravljam napak.»

«Hm...» je menil mladenič. «Vaja še ni nobena izobrazba. Ne zadostuje, da postavljate ločila pravilno. Nikakor ne zadostuje. Treba jih je tudi vede uporabljati. Ko ste napravili vejico, morate vedeti, čemu ste jo napravili. To je zelo važno! Ta neuki, nekam nagonski pravopis ni mnogo vreden. Strojno delo, drugega nič.»

Perekladin je molčal, celo smehljal se je pohlevno; mladenič je bil sin državnega svetnika in je bil usposobljen za deseti činovni razred. Sedaj pa, ko je legal spat, sta se ga lotevala srd in jeza.

«Štirideset let sem služil,» je razmišljal sam pri sebi, «nobeden me ni doslej imel za osla, in sedaj, no sedaj, kako človeka ocenjujejo! Neuk! Nagonski! Strojno delo! Da bi te vrag! Mogoče pa vem vkljub temu

več kot ti, čeprav nisem bil hodil na vseučilišče!»

Medtem ko je tako v mislih izlival svoj srd na kritike in jih obsipal z vsemi možnimi robotostmi, se je bil polagoma pod odejo ogrel. Perekladin se je počasi pomiril.

«Razumem, vem...» je mislil že v drema-vici, «jaz ne postavim nobenega dvopičja, kjer bi morala stati vejica, razumem torej in tudi vem. Tako je, mladenič! Najprej treba živeti, služiti in potem komaj se lahko spraviš na starega moža!»

Mimo oči spečega Perekladina je vršela iz temnih oblakov kakor kak podnebnik žareča vejica, zanjo druga, tretja, dokler ni bila vsa neizmerna ravan, ki se je raztezala pred očmi sanjavca, pokrita z gosto četo letelih vejic.

«Vzemimo n. pr. vejico,» je razmišljal Perekladin in čutil, kako sladko so mu nože otrpnjevale v bližajočem se spanju. «Vse vem prav dobro. Za vsako posamezno mesto vem in to vedoma in ne kar tako; le vprašaj me, pa ti povem. Mi rabimo vejico na različnih mestih, kjer je potrebna ali pa tudi ne. Čim bolj nerazumljiva bodi listina, tem več vejic imej. Vejico rabimo pred zaimkom «kateri» in pred veznikom «da». Ako našteva listina uradnike, naj se postavi pred vsako ime vejica. Jaz vse to znam in vem!»

Vihra je odgnala žareče vejice. Na njihovo mesto so priletele žareče pike.

«Piko postavljamo na koncu listine... Ko treba zasopsti in pogledati onega, katere-mu prebiramo listino. Tam torej mora stati pika. Za vsakim daljšim odstavkom stoji pika, da tajniku, ki prebira listino, v tem času se poide sapa. Drugam se pika ne stavi.

Zopet so prifrčale vejice. Zmešale so se s pikami... Vihra... Perekladin je videl pred seboj celo goro samih podpičij in dvopičij.

«Tudi to vem,» je preudarjal. «Kjer bi bila vejica premalo, pika pa preveč, tja se dene podpičje. Pred «toda» in «torej» stoji tudi podpičje. In dvopičje? Dvopičje postavljamo vedno za besede «in tako se je sklenilo...»

Podpičja, dvopičja so zginila. Prišla je vrsta na vprašaje. Priskakljali so iz oblakov in zaplesali kolo.

«Glej, glej: vprašaj! In če bi jih bilo tudi tisoč, jaz naj bi ne vedel, kam z njimi? Rabimo vprašaj, ko vprašujemo kak drug urad, ko iščemo kako listino. «Kako so se uporabili dohodki minulega leta?» Ali: «Županstvo se naproša za odgovor, ne smatra li ono za potrebno, da je Ivanov-na?...» in tako dalje.»

Vprašaji so pokimali s svojimi glavicami in v tem trenutku so se že iztegnili v klicaje.

«Hm! To ločilo rabimo večkrat v pismih. «Spoštovani gospod!» ali «Vaša Eksce-lenca, naš milostivi gospod in dobrotnik!» Toda kdaj neki ga rabimo v uradni listini?»

Armada klicajev se je še bolj postavila pokonci in strumno čakala.

«V listinah se rabi... ko... ko... hm.... Kdaj prav za prav rabimo klicaj v listinah? Čakaj... vrag, še moj spomin... Kdaj torej?... Hm...»

Perekladin je odprl oči in se obrnil na drugo stran. Kakor hitro je bil zopet zatisnil oči, se je že napolnilo temno ozadje z okorelimi klicaji.

«K vragu... Kdaj postavljamo klicaje?» je razmišljal in poskušal spoditi nepovabljenega gosta iz svoje glave. «Saj vendar nisem pozabil? Ali sem pozabil ali... ga pa nisem nikdar postavil.»

Poskušal se je spomniti vseh listin, ki jih je bil spisal v štiridesetletni svoji službeni dobi; in naj se je še tako trudil, nobenega klicaja se ni mogel domisliti iz svoje službene preteklosti.

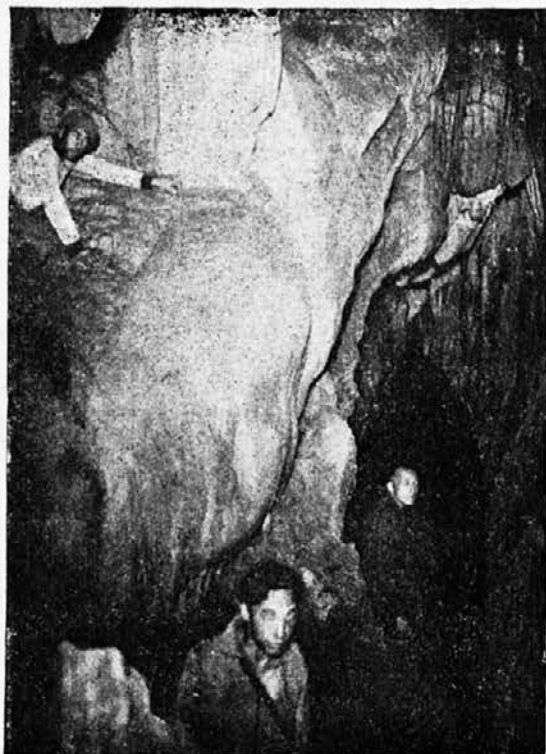
«Kak slučaj! V celi svoji štiridesetletni službeni dobi nisem napravil, nisem postavil nobenega klicaja. Hm!... Kdaj se prav za prav rabi klicaj?»

Za gosto, žarečo se vrsto klicajev se mu je rezal nasproti porogljivi obraz mladeniča. Tudi ločila so se nasmehnila; strnila so se v en sam velik klicaj.

Perekladin je zmajal z glavo in odprl oči.

«Vrag vedi, kaj je to,» je mislil, «že na vse zgodaj moram po opravkih, in sedaj mi ne gre ta stvar iz glave. Hm. Toda, kdaj vendar ga rabimo? Tu imaš sedaj svojo vajo! Tu jo imaš! Skozi štirideset let niti enega klicaja! No in sedaj?»

Perekladin se je prekrizal in zatisnil



Prva slika iz hubeljske «luknje».

oči; toda takoj jih je zopet odprl; na temnem ozadju je stal še vedno veliki klicaj.

«Fej! Tako ne bom spal vso noč. Maruša!» In obrnil se je do svoje žene, ki se je večkrat bahala, da je v zavodu dokončala tečaje. «Ali ne veš, dragica, kdaj rabimo v kaki listini klicaj?»

«Seveda vem! Nisem zaman obiskovala zavoda sedem celih let. Vso slovnico znam na izust. Klicaj rabimo, ako koga nagovarjamo, pri vzklikih, ali če hočemo dati svojemu zanosu, svoji ogorčenosti, svojemu veselju, svoji jezi ali sploh kakemu čuvstvu izraza.»

«Tako torej...» je preudarjal Perekladin «svojemu zanosu, svoji ogorčenosti, svoji radosti, svoji jezi in sploh kakemu svojemu čuvstvu.»

Tajnik se je zamislil. V štiridesetih letih je bil popisal ogromnega papirja in ni se spomnil niti ene vrstice, ki naj bi izražala zanos, ogorčenost, radost, jezo ali sploh kaj podobnega.

«Ali sploh kakemu takemu čuvstvu...» je razmišljal. «Ali sploh potrebujemo za uradne listine kaka čuvstva? Te uradne listine lahko spiše tudi človek brez čuvstev...»

Zopet se mu je zarežal mladeničev obraz zadaj za žarečim se ločilom. Perekladin se je vzdignil in sedel na rob postelje. Glava ga je bolela in na čelo so stopile mrzle potne kapljice. Iz kota mu je prijazno pomžikala oljenica pred sveto podobo; mala sobica je bila gorka, zala in čedna, ubogegega uradnika je vkljub temu zeblo, neprijetno, neprilичno mu je postajalo kakor onemu, pri katerem se je bil pravkar pojavil pegasti legar. Žareči se klicaj ni skakljal več pred njegovimi zaprtimi očmi, poskakoval je že pred odprtimi očmi, in porogljivo mu je pomigoval od omare njegove žene.

«Stroj, stroj!» mu je šepetala prikazen v sanjah in pihnila uradniku suho mrzloto v obraz. «Brezčutni štor!»

Perekladin se je zaril pod odejo. Tudi pod odejo je videl prikazen. Pritisnil je čelo ob posteljišče. Revež se je trudil vso noč. Klicaj ga ni izpustil niti čez dan; povsod ga je videval; na črevljih, ki jih je obuval, na krožniku, na redu Stanislava.

«In kako drugo podobno čuvstvo,» je mislil. «Res je, da ni bilo nikdar nobenega čuvstva. Sedaj grem k svojemu načelniku, da podpišem polo, s katero mu čestitamo. Ali potrebujem tudi za to opravilo kako čuvstvo? Samo tako... nevede. Stroj za čestitanje!»

Ko je stopil na ulico in pozvižgal izvoščeku, se mu je zdelo, da mu prihaja mesto izvoščeka klicaj naproti.

V sprednji sobi načelnika, mesto sluga klicaj... Vse je govorilo o zanosu, ogorčenju, jezi. Pero, ki ga je pomočil v črnilo, je bilo tudi klicaj. Perekladin je podpisal hreščeče na mizi vzgrnjeno polo:

«Jefim Perekladin, tajnik kolegija!!!»

In postavil je za svojim priimkom tri klicaje. Bil je vznemirjen, ogorčen, jeza je vrela in se radostila v njem.

«Tu imaš! Tu imaš!» si je mislil in odložil ročnik.

Žareči se klicaj je bil zadovoljen. Izginil je.



V kačo ukleta grofičica.

Bilo je v davnih, davnih časih, ko še ni bilo niti dedov naših pradedov. Takrat je bila zemlja vsa lepša in hvaležnejša, še precej podobna paradižu in tudi ljudje so bili po svojih zmožnostih mnogo bolj sorodni Bogu ko dandanašnji. V tistih zlatih časih na primer se je izpolnila človeku vsaka želja, jedva se mu je bila porodila. Ko bi bili ljudje ostali dobri, bi imela zanje ta lastnost veliko koristi, a postali so hudobni, nevoščljivi in nepremišljeni, in tako je imela moč njih volje nešteto zlih posledic. Če je namreč mati v jezi rekla svoji hčerki »koza«, je takoj stala pred njo koza, žalostno pogledala obupano mater in odhitela v gore med skale in prepade, kjer je čakala srečne ure, ko jo reši bogaboječ mladenič. Včasih je čakala sto in stoletja in nemalo jih čaka še dandanes.

V teh čudovitih časih je živela grofica, ki je imela dve hčerkici, ljubeznivi grofičici. Mati je ukazovala mnogim podložnim kmetom tlačanom, stiskala jih je in mučila s svojimi valpeti kakor vsi grofje in graščaki. Nimalokdaj je bila sitna in muhasta. Ko se je nekoč vrnila domov trudna in izmučena, sta ji že oddaleč priskakljali nasproti kčerkici ter se ji laskali in smukali okrog nje. Mati pa, ki je bila sitna, se je vznemljila ter ju zapodila, rekoč: »Kaj se spenjata po meni, kači!« Da bi ne bila nikdar izustila teh usodnih besed! Ni še zaprla ust, ko sta se že zvijali pred njo dve ostudni kači. Hip, dva — in že sta se plazili skozi vrt v goščavo ter izginili sam Bog ve kam. Pač se je sedaj kesala in jokala obupana mati, a vse zaman. Zemljo je podarila kmetom, mnogo denarja je razdelila med reveže in darovala cerkvam, da se bodo brale maše za njeno in njenih hčera duše. Črno oblečena je šetala po praznih in zaprašenih grajskih dvoranih in niti solncu ni pustila, da bi sijalo v žalostno domovje. Tako je preteklo mnogo, mnogo let. Nešte-



to ljudi je umrlo, dokaj novih se je rodilo; celi rodovi so izumrli, samo »črni grad« — kot so rekali ljudje —, je ostal in v njem grofica, ki od žalosti ni mogla ne živeti ne umreti.

Vasica pod gradom je sčasoma postala velika vas. Ljudje so že pozabljali zakleti grofičici, le tu pa tam se jih je še spominjal kak sivolasi ded. Mlajši sploh niso več verjeli v zgodbo; rekali so, da je bajka. Živela pa je takrat v vasi vdova z edinim sinom, dobrim in ponižnim mladeničem, ki je še vedno rad poslušal stare zgodbe ter verjel v pravljice in pripovedke. Da je zamogel preživljati svojo ostarelo mamico, je hodil drvarit v gozdove.

Nekoč je, kakor običajno, počival po težkem delu na mehkem mahu in používal svoje borno kosilce. Kar naenkrat prileze izpod bližnje skale — o strah in groza — ostudno grda, dolga in debela kača. Kar



kri mu je zastala v žilah, udje so mu otrpnili, da se od groze še ganiti ni mogel. A glej, čudo vseh čudežev! Kača se postavi pokonci in govori s pravim človeškim glasom. Mladenič napravi znamenje svetega križa, ker — kakor je slišal od matere in starih ljudi —, so vse kače v službi hudiča. A nič! Kača ga gleda s svojimi srepimi očmi ter miri in tolaži s prijetnim, mehkim glasom: «Ne boj se, mladenič! Vedi, da je v mojem kačjem telesu prav taka duša ko v tvojem in le strašna nepredvidnost moje prenesrečne matere me je uklela v to podobo, mene in mojo starejšo sestro, ki je že prestala svoje trpljenje.»

Nato mu je pripovedovala zgodbo o svoji nesreči. Pravila mu je, da sta se dolgo, dolgo let skrivali in plazili s sestro po skalah in da je sestro ubila skala, ki se je sprožila, ko so drvarji gonili hlode po riži. Še ona sama je jedva zbežala smrti. Poslej je vedno samevala in se skrivala pred ljudmi, ki so jo opazili in hoteli ubiti, ali pa pred skalami, katere so valili bodisi plazovi ali drvarji, ki so sekali les. Komaj danes je prišla tista srečna ura, ko bo lahko rešena, ako bo on hotel. Pravila mu je o svoji materi, ki je grofica, in o bogastvu, ki ga hranijo njih kleti za onega blagega in dobrega mladeniča, ki bo njo otel. Reši jo lahko edino s tem, ako se ne straši poročiti se z njo, čeprav ima to strašno in ostudno kačjo podobo.»

«Ako me želiš rešiti, moraš iti k duhov-

niku in ukazati, naj naju okličejo. Povej moje ime in moj stan, a Bog varuj črhniti le besedico o meni. Pripravi vse potrebno, dolčiči dan in uro poroke. Midva se ne bova videla do tistega dne. Na dan poroke pojdi v cerkev, ne brigaj se za ljudi, in ob določeni uri pridem. Pazi, da se ne izpozabiš in ne izdaš moje in tvoje skrivnosti, ko te bodo ljudje izpraševali, ker potem bi bila za večno nesrečna ti in jaz. Pri poroki mi natakni prstan na rep in poljubi na glavo. Ostalo boš že sam videl.»

Mladeniča je medtem že minil strah in je videl v svoji dobrosrčnosti samo še trpeče bitje, ki mu mora pomagati. Skrbelo ga je, kako se bo stvar iztekla. Hotel jo je še kaj povprašati, a ona je bila že izginila med skalovjem, zato se je razmišljevalje odpravil počasi domov.

Začudeno ga je pogledala mati, ko je sredi belega dne nenadoma stopil v hišo. Prestrašena ga je hitela izpraševati. On pa ji pove, da je našel nevesto in da se mora nemudoma poročiti z njo.

«Pa se v božjim imenu,» pravi mati, «a glej, da dobiš pravo in dobro nevesto.»

Ko ji pove, da je grofica, se mati prestraši, češ «kaj bom počela s snaho grofico, ki se me bo sramovala, in se me boš sramoval mogoče še ti, moj sin. Pa tudi primerna ni za nas taka razvajena nevesta.» Še mnogo ugovorov je našla ljubeča mati, da jo je sin komaj, komaj pomiril. Še bolj debelo je gledal svečenik, ko mu je povedal ime in naslov svoje neveste. «Ali si ti blede, moj sin? Kar vršim svojo pastirsko službo, in jaz sem že starček, se še ni slišalo, da je kajžar poročil groficičo. Pri tem je gotovo kaj slabega.»

Mladenič pa je ostro vztrajal pri svoji zahtevi, zato je moral svečenik končno le pristati. Dasi je majal z glavo, je vendar zapisal in storil, kakor je mladenič želel. Kmalu se je stvar razvedela. Ljudje so se mu smejali in ga vpraševali po nevesti. Trdno so bili uverjeni, da je fanta potegnila za nos kaka ciganka. «Ta prismuknjeni ženin, ki ima na Španskem nevesto,» so govorili o njem. A on je molčal kljub vsemu zasmehovanju in draženju, kakor je bil obljudil svoji začarani nevesti.

Tako se je po mučnem čakanju vendar približal dan poroke. Vsa vas, bližnja in

daljna okolica, vsi so prihiteli, da vidijo nevesto. Vsi so bili trdno uverjeni, da neveste ne bo k poroki in so mu v svoji hudobiji priželeli, češ, kaj bi bajtar segal po groficah. Ko je šele prvič pozvanjalo, je bila cerkev že natlačeno polna. Vsi s svečenikom vred so nestrpno pričakovali, kaj bo. Ko je odzvonilo, je prišel ženin sam, šel počasi skozi množico po sredi cerkve ter pokleknil pred oltarjem. Doslej se je množica še vzdrževala, a ko so ljudje videli, kako kleči sam, so se začeli glasno krohotati, dasi so bili v božjem hramu. Celo ženin sam je natihem podvomil, ali pride nevesta. Bal se je, da se ji je zgodila kaka nesreča. Zdajci pa se začuje od cerkvenih vrat od gruča radovednežev, ki so čakali pred cerkvijo, da bi prvi videli neznano nevesto, prestrašen krik: množice se je polastila nema groza, nešteti omedlevajo, a vsem so udje kakor prirastli, da se niti gani ne morejo — po sredi cerkve pa leze s pokonci dvignjeno glavo prestrašna in precstudna kača. Celo mašnik pred oltarjem pobledel. A kača mirno plazi dalje do svojega ženina, tik ob klečečem se



zvračna in obstane. Tedaj se on zgane, natakne ji prstan na rep ter poljubi na ostudno luskinasto glavo in — čudež boji! — pred prestrašeno množico stoji prekrasna

nevesta v prelepi, z biseri vezeni obleki ter se smehlja začudenemu srečnemu ženinu.

Po poroki sta takoj odšla na »črni grad,« da poiščeta mater. Komaj ju je zagledala, se je zrušila na tla; bel golobček je krožil par hipov nad mladim parom ter nato zletel proti nebu. Zakonca pa sta se naselila v gradu, vzela k sebi mladeničevo mater ter so vsi skupaj z otroci, ki jima jih je bil pozneje Bog dal, živeli srečno in zadovoljno in najbrže žive še danes, če niso že umrli.

Zadnji biser.

Po Andersenu.

Zgodilo se je v bogati in srečni hiši. Vsi v tej hiši, tako gospoda kakor služinčad a tudi hišni prijatelji so bili srečni, veseli in zadovoljni, kajti rodil se je dedič, sin. Mati in otroče sta bila zdrava.

Luč v prijetni spalnici je bila medla, težke svilene zavese iz dragocenega blaga so visele z oken. Preproga po tleh je bila debela in mehka ko mah, vse je vabilo k počitku, k spanju. Temu vabilu se ni mogla dosti časa upirati strežnica, zaspala je, in prav lahko je zaspala, kajti vse je šlo po sreči, vse je šlo pogodu.

Hišni dobri duh je stal ob vzglavju postelje; nad otrokom ob materinih prsih se je razprostrla pravcata mreža svetlikajočih se zvezd. Lep pogled je bil na te blesteče se zvezde, kajti vsaka zvezda je bila biser bodoče sreče. Vse dobre rojenice življenja, vse so prinesle novorojenčku svoje darove; tu se je svetlikalo zdravje, tam bogastvo, sreča, ljubezen, skratka vse, po čemerkoli hrepene ljudje na zemlji.

»Vse je bilo darovano novorojenčku!« se je oglasil hišni dobri duh.

»Ne!« je odvrnil glas v bližini, prihajal je od otrokovega angela varuha. »Ena izmed rojenic še ni prinesla svojega daru, ona ga gotovo prinese, prinese ga nekoč, pa če prav minejo leta med tem. Zadnji biser še manjka!«

»Manjka! Tu ne sme nič manjkati, in če je temu res tako, potem pojdemo, da poiščemo to mogočno rojenico!«

»Ona pride, pride gotovo. Njen biser bo namreč ves niz drugih biserov zapel.«

«Kje stanuje? Kje je njena domovina? Povej mi, jaz se odpravim po biser!»

«Ti hočeš!» je dejal otrokov dobri angel varuh. «Dobro, popeljem te k njej, naj že prebiva kjerkoli! Nima stalnega doma, ona vstopi v kraljevi grad in v borno kočjo revnega kmeta, in na vsakem človeku zapušča svojo sled, vsem donaša darove, tudi k temu le otroku pride prej ali slej. Toda, dvigniva se po biser, po zadnji biser v tem bogastvu!»

Dvignila sta se in priplavala na mesto, kjer je v tem trenutku domovala rojenica.

Bila je velika hiša s temnimi hodniki, praznimi sobami. Nenavadna tišina je vladala v njej. Nekaj oken je bilo odprtih, da je zamogla ostra sapa v prostore. Dolge viseče bele zavese so se zibale v prepihu.

V sredi sobe je stala odprta krsta in v njej je ležalo truplo ženske, ki je bila še v najlepši dobi; pokrita je bila vsa z najlepšimi rožami tako, da so se videle iz njih le njene v molitev sklenjene blede roke kakor tudi njen v smrti izpremenjeni plemeniti obraz z globoko resnostjo posvetitve večnemu Bogu.

Ob krsti so stali mož in otroci, cela vrsta jih je bila; najmlajši je sedel v očetovem naročju. Prišli so, da se zadnjič poslova od nje. Mož ji je poljubil roko, ljubljeno roko, ki je bila sedaj velo listje, ki je pa prej s tako silo in ob enem s tako nežnostjo skrbelo za vse. Bridke, težke solze so padale po licih, vse je bilo tiho, nobena beseda ni pretrgala tišine. Ta mir okrog in okrog je hranil v sebi neizmerno bol. Molče, z zadržanim ihtenjem so zapustili sobo.

Lučka je brlela, njen zubelj je zaplapolal zdaj pa zdaj, nobeden ji ni odtrgal tlečega stenja. Prišli so tuji ljudje, pokrili so krsto, zabili žeblice. Močno so doneli udarci kladiva po sobi, po hodnikih, in prihajali so tudi do krvavečih src.

«Kam me pelješ?» je vprašal hišni dobri duh, «saj tu ne stanuje rojenica, koje dar naj bi bil najlepši biser življenja!»

«Prav tu prebiva, tu in sicer v tem svetem trenutku,» je odvrnil angel varuh in pokazal s prstom v kot, kjer je sedela tuja ženska v dolgi svileni obleki na istem stolu, na katerem je sedela pokojnica in s katerega je obvladovala hišo, skrbeča za moža in za otroke. Tuja žena je bila žalost, za-

vladala je mesto pokojnice in stopila na njeno mesto. Gorka solza se ji je potočila čez lice in se izpremenila v svetleči se biser. Biser je žarel v vseh mavričnih barvah. Angel ga je dvignil in biser se je zasvetil ko zvezda v sedmerem blesku.

«Biser žalosti je to,» je dejal angel, «zadnji biser, ki ne sme manjkati, ki celo poveča blesk in mogočnost drugih. Opazuj sijaj te mavrice! Ta sijaj izčisti človeku oči, ki so jih zameglili in omračili bleski ostalih bisero, brez tega bisera bi drugi biseri ne ohranili svoje vrednosti; le v žalosti spozna vsakdo, da je res človek. Zato pa tudi otrok, ki ima že vse druge bisere, ne bo mogel uživati sijaja teh bisero, če mu ne dodamo še bisera žalosti.»

Dež.

Zunaj voda se pretaka,
venomer nam šepeta,
od neba navzdol do tlaka
pada, v luči trepetja.

Včeraj solnce privabilo
z morja je oblaček siv,
danes se za njim je skrilo,
bil preveč je nagajiv.

Drezal, dramil je megličo,
ki je spala vrh gorá,
zvabil jo je nad gorico,
da se ž njo tam poigra.

Ko oblački daljni uzrli
so nad brdami ta ples,
brž peroti so odprli,
poleteli so z nebes.

In čez brda so razpeli
svoja krila rajajoč,
plesali so in drveli
kot znoreli pozno v noč.

To pa Bogu prav ni bilo
vzel je zlati bič v roke,
udaril z njim, da se je ulilo,
da vsem teklo so solze.

Tra B Abb.

Naša mila Jera.

Naša Mila Jera
se ves dan nam kuja,
šobico ponuja.

Kaj za Milo Jero,
kaj bi vi nam dali,
če bi jo prodali?

Naše Mile Jere
dober kup ne damo,
rajši jo imamo.

Radivoj Rehar.



Franz Schubert

(Ob stoletnici njegove smrti.)

H. Škerl.



Z Beethovenom se zaključuje doba glasbenega klasicizma. Haydn, Mozart in Beethoven so trije mejniki, so tri stopnje tega razdobja, ki bi se dal primerjati z zlato dobo grške umetnosti. Glasba je pozna, zelo pozna umetnost. Ko so druge že odcvetele, je pričela šele brsteti; a ko se je prerila preko začetniških poizkusov do samozavesti, tedaj je postala samostojna in močena umetnost.

Osemnajsto stoletje je glasbi to, kar je bila gledališču grška doba, kar je bila likovni umetnosti renesansa: glasbenik postane absoluten gospodar izraznega sredstva in oblikuje svoje zamisli iz velikih mas, a z enostavnimi potezami. Klasicizem je doba, v kateri je glasba dosegla svojo največjo izrazno popolnost; odtod današnji neoklasicizem, ki se hoče povrniti k

nekdanjim velikim zvočnim arhitekturam. Zato se romanticizem ne sme smatrati kot kak odpor proti klasicizmu. Res, da se je človek začetkom 19. stoletja mogoče preveč prebjele veličastnosti klasične oblike, a to ne toliko radi oblike same, kolikor radi vsebine, ki mu je postala tuja in hladna. Tudi se romanticizem ne sme smatrati kot dekadentna umetnost, marveč kot plod splošnega kulturnega preokreta, ki je napredno sledil francoski revoluciji in ki je prinesel tudi v umetnost novih, svežih sokov, oznanjujoč nekako narodno umetnost, prosto vzvišenih podstavkov. Že v Beethovenu se pričenjajo pojavljati prvi znaki tega novega duševnega stanja, a on je vse prej zadnji in najpopolnejši izraz klasične šole nego predhodnik romanticizma. Šele Schubertu je bilo usojeno, zdrobiti jeklene zakone klasične oblike in dati glasbi nov ritem in novo vsebino. Baš v tem, da se je približal narodu i v obliki i v vsebini, vprav v tem je Schubertov uspeh; uspeh, ki je pa prišel vsekakor prepozno, da bi ga bil Schubert zamogel tudi uživati. Še preden ga je narod doumel, je moral žrtvovati na oltar domovine tudi svoje mlado življenje, v katerem ni bil okusil sreče in zadovoljstva.

Schubertova glasba je izkristalizirana bol; je esenca bede in trpljenja. A ta bol ni plačana in razvpita bol žen-žalujk, pač pa iskrena in žgoča solza, prelita v samotni. Sploh je glasba plod razbolele duše. Tudi če je vesela in razposajena, mora imeti svojo utemeljenost v odponu trpeče duše. Glasba, ki je zgolj v zabavo, ni glasba.

Schubertovo življenje je ena sama bolestna nota. Brez ljubezni, brez domovja, brez zunanje uspeha, je živel zgolj radi glasbe, ki je lila iz njega liki sirotka iz predrte rane. V ljubezni je bil nesrečen, ker je bil neroden in nepodjeten. Po zunanosti ni bil lep, zato je bil prepričan, da ni vre-

den ženske ljubezni. Tereza Grob, njegova prva in edina ljubezen, je čakala nanj tri leta, ko pa je videla, da se je fant le ne upa zasnubiti, se je z drugim poročila. Vse druge življenske neuspehe sta ravnotako zakrivila njegova negotovost in neodločnost. Ko ga je prvič obiskal Vogl, znameniti operni pevec, ki je postal pozneje najvnetejši prednašalec njegovih pesmi, se je o njim izrazil tako le: «Es steckt etwas in Ihnen, aber Sie sind zu wenig Komödiant, zu wenig Charlatan. Sie verschwenden Ihre schönen Gedanken, ohne sie breitzuschlagen.» (V Vas tiči nekaj, samo premalo komediantski ste in premalo šarlatanski. Vi zapravljate svoje lepe misli, ne da bi jih na široko raztegnili). K sreči je imel prijatelje, ki so čuvali nad njim, delili z njim kruh in posteljo, da mu je bilo življenje olajšano.

Oče se zanj ni mnogo brigal. Družina je bila velika — devetnajst otrok v dveh zakonih — poleg tega je bil oče prepričan, da bo Franz ljudskošolski učitelj, kakor je bil on; ko je pa videl, da se misli sin le z glasbo ukvarjati, se je raztogotil in ga zapodil. Šele ko mu je mati umrla, se je Franz smel vrniti, a ne za dolgo, ker mu je oče čez par let vnovič prepovedal prestopiti prag domače hiše. Tako je moral prosjačiti drugod. Zaslužka ni imel nikakega. Založniki se zanj niso zmenili, ker jim je bil neznan. Razen par osamljenih slučajev, so mu bila gledališča popolnoma zaprta, ker se je Dunajčanom zdela domača glasba preveč provincialna. Službe tudi ni mogel dobiti bodisi zato, ker ni bilo delo, ki ga je pri natečaju predložil, napisano v slogu, ki je bil cesarju všeč, ali pa zato, ker se je pevk, ki je delo izvajala, spuntala, ker ji ni hotel pevske partije nekoliko olajšati.

Kljub temu pa Schubert ni omagal. Saj ni zahteval drugega, kakor da služi glasbi. In njegova produktivnost je bila res silna. V samem letu 1875. je napisal štiri opere, sto štirideset in štiri samospeve, dve simfoniji, dve maši, nešteto cerkvenih komadov, en kvartet, dve sonati in nešteto klavirskih komadov. Včasih je sedel pri klavirju od jutra do večera, pozabil na kosilo, na večerjo in na mrz v sobi ter pisal pesem za pesmijo, dokler mu ni zmanj-

kalo papirja. To je bil največji problem njegovega življenja: kako bi si toliko prislužil, da bi si kupil lahko dovolj papirja. Včasih ga je prišla ustvarjajoča mrzlica, ko se je sprehajal na prostem ali ko je sedel v krčmi pri kozarcu rujnega vinca. Tedaj je prijel za prvi papir, ki mu je bil pri roki, ga sčrtal in zapisal pesem, ki se mu je v tistem trenutku porodila v glavi. Tako je baje na krčmarjevem računu nastala njegova slovita «Serenada».

Takšna je bila usoda umetnika, ki ni bil pripravljen delati kompromisov. Njegov življenski neuspeh je izvirail iz tega, da se ni znal oziroma ni hotel prilagoditi razmeram. Sicer je bil Dunaj v začetku 19. stoletja sila muzikalično mesto. Začenši pri dvoru in končaje pri najpreprostejšem ljudstvu — glasbo so gojili v sleherni hiši. Schubertov oče je imel doma cel komorni orkesterček; grof Esterhazy, pri katerem je bil Schubert nekaj časa za glasbenega učitelja, je bil tudi vnet ljubitelj glasbe in prirejal je često domače koncerte, pri katerih so sodelovali on in vsa njegova družina. Ljudje so hodili v gledališče kot v cerkev. Vendar pa je bil na Dunaju absoluten gospodar Rossini in se je celo Beethoven le stežka preril v prve vrste, kamoli Schubert.

Beethoven in Schubert sta si bila sodobnika, a njiju poti se ne križata. Schubert je bil od Beethowena za dvajset sedem let mlajši in je nosil v sebi povsem drugačno svetovje, zato se o kakem epigonstvu ne da govoriti. Schubert je Beethowena oboževal, to pa ne pomeni še, da je capljajal po njegovih stopinjah. Niti osebno se nista poznala. Schubert je bil preveč sramežljiv in skromen, da bi se bil upal približati se velikemu mojstru. Ko se je nekoč končno ojunail, ga ni našel doma; skladbe, ki jih je bil prinesel s seboj, da jih predloži Beethowenu, je izročil njegovemu služabniku. Nikakih stikov ni bilo med njima, ne osebnih, ne umetniških. Zadržuje, da ju primerjamo na polju samospava, ki je posebno za Schuberta značilno. Beethoven je bil v prvi vrsti simfonik. Zato je tudi pesem pojmoval kot simfonijo, kjer se ima sleherna misel razviti do skrajnosti. Schubert pa je romantik. Par akordov, in duševno stanje je že ponazorjeno. Melodija je gibčno zaokrožena, da je pevna

in vsebinska obremenitev. Vendar je bil tudi Schubert simfonik; spisal je devet simfonij, kakor Beethoven. A Schubert je na škodil, ker je znan predvsem kot mojster samosppeva, dasi je njegova splošna produkcija ravno tako zanimiva, kakor so njegovi samosppevi. Zadostuje, da si človek priklči v spomin ono čudovito »nedovršeno simfonijo«, ki je priljubljena točka slehernega koncerta, da si je v tem oziru na jasnem.

Franz Peter Schubert se je rodil na Dunaju 31. januarja 1797. Bil je zelo nadarjen dečko. M. Holzer, pri katerem se je učil petja in harmonije, ga je čez nekaj časa moral odpustiti, ker ga je Schubert v znanju prehitel. Ravno tako je moral napraviti brat, ki ga je učil klavirja. Tudi vsi poznejši učitelji niso veliko koristili njegovi izobrazbi. Kot enajstleten dečko je bil sprejet v cesarski pevski zbor, kjer je ostal vse do svojega šestnajstega leta, ko se mu je pričel glas izpreminjati. Med tem časom je obiskoval šolo v mestnem zavodu, kjer se je seznanil s prijatelji, ki so mu ostali zvesti do groba. 1813. se je vrnil domov in postal ljudskošolski učitelj. V tej službi pa je ostal le eno leto; toliko časa, kolikor je potreboval, da izbegne vojaški službi, ki je v tistih časih trajala celih štirinajst let. 1817. je bil pri grofu Esterhazyju kot učitelj glasbe. To je bila njegova zadnja služba. Od takrat je živel le pri svojih prijateljih. Nekaj časa je tudi potoval po Zgornji Avstriji skupno s Voglom, ki je prirejal koncerte po deželi. 1824. je bil vnovič pri Esterhazyju, a le za kratko dobo. Naslednje leto je priredil zadnjo turnejo s Voglom.

Umrli je na Dunaju 19. novembra 1828. Krsta z njegovimi zemskimi ostanki je bila pokopana zraven Beethovenovega groba.

Samo tak, ki trpi, postane plemenit. (Seneca.)

Takšna je krepost: kadar jo preganjajo — postaja močnejša; kadar spletkarijo proti njej — postaja neomahljiva. (Janez Zlatoust.)

Delo vedno koristi. (Salomon.)

Končni cilj družabnega in zgodovinskega razvoja je le človečanstvo, t. j. čim popolnejša oblika in razvoj umstvenega in čustvenega življenja ljudstev. (Natorp.)

Mož in žena.

Gizela Majeva.

«Človeku ni dobro samemu biti.» Tako je rekel Stvarnik prvemu človeku in dal mu je družico.

Čemu naj mu bo družica?

Kuha naj mu, streže, otroke rodi in vzgaja. Da. In to naj bo vse?

Ni to glavni namen; važnejša je duhovna zveza moža in žene to je: medsebojno izpolnjevanje in prelivanje dveh duš in dveh src v eno. Vse drugo se razume samo po sebi. Če mož in žena ne dosežeta notranje harmonije, ni žena možu prava družica, tudi če je najspretnjša kuharica in najboljša mati. In mož nima žene, če ne poseduje tudi njenega srca in njene duše.

Njuna zveza predstavlja le tedaj nekaj vzvišenega, velikega, ako biva v tej zvezi ljubezen, ako je v tej ljubezni duša, ki ju spaja v enoto. In le ljubezen narekuje možu in ženi medsebojno žrtvovanje, delo in skrb. Kjer ni te vezi, tam je vse prisiljeno; medsebojno življenje je le breme, ki ga ljudje prenašajo iz sebičnih namenov.

Ni torej težko uganiti, kaj je potrebno, da se mož in žena osrečujeta, a skrivnostno je vprašanje, ki nam ne daje odgovora: zakaj se tako poredkoma združita v zakon mož in žena, ki dopolnjujeta drug drugega?

Evo vzroke:

Mož išče v ženi po večini le gospodinjstvo, varuhinjo doma, stroj brez lastne volje in preudarka, sužnjo, ki prenaša vse moževe muhe in napake, ne da bi se pri tem smela zavedati lastnih pravic. Ponižana v ljubezni, v materinstvu in v lastnih otrocih mora prenašati vso težo, ki ji jo nalaga življenje, ker je vezana.

Pa so tudi možje, ki postavijo ženo v bajen dom, jo zavijejo v svilo in baržun, jo obožujejo, a ne iz spoštovanja in ljubezni, pač pa kot predmet naslade, kot žrtev njihove poželjivosti in sebičnosti.

Taki možje ne iščejo žene in priateljice. Prvi se čutijo vzvišene nad žensko, ne priznavajo njenih zmožnosti, poteptajo njena čustva, ker hočejo vladati nad njo. Drugi hrepenijo le po užitku, ženske duše ne upoštevajo; ženi dovolijo, da se neguje in lišpa preko mere, da živi udobno in v brezdelju.

In to ne iz velike, vzvišene ljubezni, temveč iz gole sebičnosti.

Ti močje ljubijo le sebe in uživanje, žena pa jim je igrača.

Žena ne išče v možu duševne sorodnosti, opore in zavetišča, pač pa materialne udobnosti, izpolnitev neumestnih kapric, uvaževanje lastne osebnosti. Ako je razočarana v svojem pričakovanju, je nesrečna in se dolgočasi. Zmanjujejo ji tla, njena ljubezen se razblini v prazen nič. V hiši je disharmonija, ki tlači in muči vse družinske člane.

Kdo je temu kriv?

Ljudje sami, ker iščejo srečo in zadovoljnost zgolj v materiji, v posesti, v uživanju. Prava lepota zakonskega življenja jim je povsem tuja, navidezna ljubezen je rahla in se zruši ob življenjskih preizkušnjah, ob neizpolnjenih idealih, ob pomanjkanju.

Nista bogastvo in udobnost, ki vezeta dve srci, dve duši v nerazdružljivo enoto. V duševni sorodnosti moža in žene, v čisti ljubezni brez sebične primesi je harmonija, je lepota zakonskega življenja.

Pravi mož in prava žena se razumeta in se združita v misli in v dejanju kljub morebitnemu različnemu mišljenju. Radi malenkostnih vzrokov, ki rastejo iz vsakdanjosti, se ne sporekata, pač pa se v vsem sporazumeta brez krika in brez solz. V velikih rečeh, v važnih zadevah se posvetujeta skupno; odločuje pa vedno ona polovica, ki trenutno izkaže večjo preudarnost in razsodnost. Nadvladovanja ali podcenjevanja ne poznata.

Mož, ki v vsem ukazuje in hoče, da se izvrši le njegova volja, ne zaupa ženi in ne ceni njene svobodne volje; je tiran, nevreden, da mu služi žensko bitje. Žena, ki vlada nad možem s svojo premetenostjo, ni vredna njegove dobrote.

Če žena ljubi moža in ga spoštuje, se ukloni njegovi volji nehoté in nevedé. Ona je vladarica hiše, a v resnici vlada njen mož v njej. Žena vlada, ko služi, mož vlada, ko zaupa. Svobodna volja žene ni nikakor omejena, ako ona dovoli, da mož vpliva na njo. V modrosti raste takrat, ko jo sprejema po možu, v ljubezni pa, ko jo sama sprejema in istočasno deli. Prava ljubezen ne omejuje nikdar, zato ne čuti ljubeča

žena nezadovoljnosti ob pomanjkanju in ob težkih preizkušnjah, ki zadenejo moža. Njena ljubezen ne ugasne ob usodnih udarcih, pač pa raste v moči, nežnosti in ljubečosti.

Prava ljubezen daje možu in ženi moč, da se srečno prerijeta skozi vse stiske in težave in si s pridnostjo priborita blagostanje ter tako dopolnita zakonsko srečo.

V tem je delec enakopravnosti moža in žene. Žena pa nikakor ne zmaguje nad možem, če zapušča kuhinjo, poteptava naravni zakon in išče zabave izven doma.

Žena bo zmagala takrat, ko bo vso svojo ženskost razvila v povzdigo lastne notranje vrednosti in tako zidala pravo srečo sebi in drugim.

Mož si bo povsem osvojil žensko bitje takrat, ko ne bo dal čutiti ženi, da jo nadkriljuje s svojim intelektom in fizično močjo in da jo podjarmlja z denarjem. Združen v nerazdružljivo vez s pravo ženo, ki le njemu pristoja, jo bo posedoval popolnoma, saj bosta oba le eno. Le v taki zvezi moža in žene je skrivnostna moč, ki posvečuje zakon. Vse druge vezi so lažnive, so le videz za svet...

Izba.

Arh. Zorko Lah.

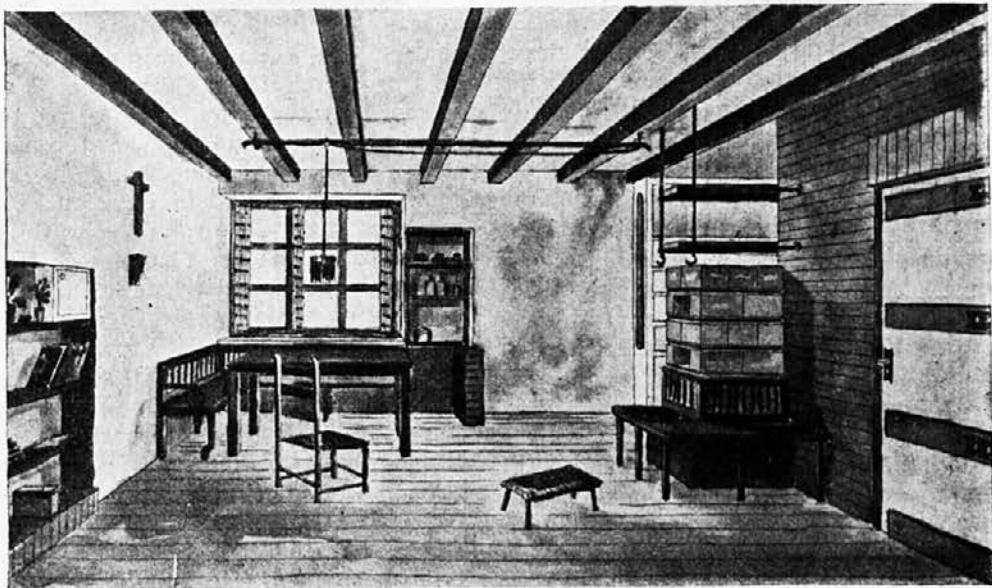
V septemberski številki «N. gl.» sem objavil študijo o naši kmečki hiši. Že v onem članku sem omenil na kratko, kako naj bi uredili notranjost hiše na kmetih. Danes hočem posvetiti par besed njenemu najvažnejšemu delu t. j. izbi.*)

Kot je razvidno iz že objavljenega tlorisa, sem skušal rešiti problem kuhinje in izbe na sledeči način: Oba prostora tvorita dejanski en sam ambijent, to kar Nemci imenujejo «Wohnküche», pa naše: kuhinja, kjer bivamo. Marsikdo bi menil, da je vsaka večja kuhinja uporabna tudi kot jedilnica, delavnica itd.; temu pa moram odločno oporekati. Če samo povečamo kuhinjo, ostane kuhinja še vedno le kuhinja, katera nudi vse neugodnosti osebi, ki je priseljena bivati v njej, ne da bi sama imela opravka pri kuhinjskih delih. Našo gospodinjino vpra-

*) V pričujočem članku se sklicujem na že objavljeni tloris kmečke hiše, ki naj pomaga pri tolmačenju opisa izbe. Glej «Naš glas» štev. 9.

šajte, pa boste slišali, kako »prijetno« ji je, kadar se ji podé otroci po kuhinji in ji delajo napoto, ali pa če sitnarijo moški okrog loncev. Kuhinja ima svojo določeno nalogo in tej nalogi primerno naj bo urejena, če hočemo, da bosta v njej red in snaga. Njena obsežnost naj se skrči na najbolj potrebno — a večji del družinskega življenja naj se odigrava v izbi. To se pravi: treba je ločiti kuhinjo od izbe in ju vendar ne razdružiti. Določimo gotov del

tudi kuhinjo, kjer zvečer navadno ne kurimo, pa imajo dekleta tam lahko kaj opravka. Peči ne bi smeli pogrešati v izbi, kajti poleg tega, da nam nudi prijetno toploto, rabi sorazmerno veliko manj kuriva kot štedilnik, da nam segreje isti prostor. Lončevina je slab prevodnik toplote in jo izžareva zelo počasi, radi tega ostane peč, ko se je segrela, dolgo časa topla. Nad pečjo imamo poleg dveh polic za kovinasto posredo (aluminij!) tudi lesene droge, na



Notranjščina izbe.

vsega prostora v kuhinjske namene, drugi del pa naj nam služi kot jedilnica, učilnica, sprejemnica in delavnica — to posledice enega in drugega prostora. V kuhinji, raze namenoma, da natančno določim funkcije enega in drugega prostora. V kuhinji, oziroma delu prostora, ki je namenjen gospodinji, kuhamo, pripravljamo jelo, peremo posodo; v ostalem delu, v izbi, pa jemo, sprejemamo prijatelje, goste, čitamo, se učimo, likamo, šivamo, opravljamo razna lažja popravljalna dela na orodju in podobno. Oba prostora sta združena tako, da ju ne čutimo ločena, če ne na praktičnih posledicah urejenega dela. Gospodinja pri štedilniku lahko nadzoruje izbo, ne da bi ji bilo treba puščati dela. Kar rabi, vse ima takoj pri roki. Peč, ob kateri je tako prijetno posedati v mrzlih zimskih dneh, greje

katere obešamo pozimi in ob slabem vremenu mokro odelo, da se suši. To seveda potem, ko gremo k počitku. Radi vseh teh udobnosti, ki nam ji nudi peč, se nabavni stroški res izplačajo.

Znano je, da ometane in prepleskane stene v bližini kurišč porjavé radi toplote in dima. Da to zabranimo, zgradimo predelno steno med izbo in vežo, ob kateri se nahajata peč na eni in štedilnik na drugi strani (glej tloris), iz sirove opeke, ki nam s svojo rdečo barvo in z vodoravno delitvijo močno poudari ozadje glinaste peči svetlomoderne barve. Lepa v svoji preprostosti je taka neometana opečna stena že sama na sebi močan dekorativni element in dà prostoru kmetiški značaj. Vidno so poudarjena vrata v izbo, konstrukcija brez okvira in polnil, iz svetlega, nepoliranega

lesa s črno prebarvanimi prečkami in podbojem.

Kot pri obsežnem oknu zavzema obstenska klop z obširno in močno mizo najenostavnejše oblike. Da postavimo mizo k oknu, za to imamo zelo važne razloge. Predvsem je sedež ob oknu vedno nekaj prijetnega, ker nudi večji razgled (seveda moramo skrbeti, da se okenska krila tesno zapirajo, da so šipe cele, itd.), drugič pa je miza podnevi dovolj razsvetljena. Ob nekaj nad normalo visokem okenskem naslonilu (navadno 80—90 cm, tu nad 1.30 m.) leži klop. S tem smo izrabili del stene, ob katerega ne moremo sicer namestiti nič drugega. Kdo bi morda ugovarjal, češ, da se s tem ovirajo dostop do okna, njega zapiranje in odpiranje, toda izplača se pač žrtvovati nekaj časa za to, da pridobimo na drugih, mnogo večjih udobnostih.

Spet drugi bo morda pripomnil: «Čemu na kmetih knjižnico?» Tak pozablja, kako je prirasla našim ljudem dobra knjiga k srcu. Mislim, da je to dovolj važen razlog, da damo knjigi primerno mesto in sicer tako, da nam je knjiga vedno pri roki ter da se ohrani čista in nepokvarjena. Par polic v zidni dolbini, oživiljeni po barvi ozadja, ki se razlikuje od stenske barve, podstavek in stranice iz sirovega opečnega zidu — evo vam knjižnico.

O ostali opreми ni posebnega povedati. Preproste in enostavne oblike naj bo, nekoliko težka in solidno izdelana, kakor pač dovolijo gospodarske možnosti družine. Če je iz mehkega lesa, jo pobarvamo; če je pa iz poltrdega ali trdega, je najbolje, da je ne. S slamo prepleteni stoli so zelo udobni in poleg tega zelo ekonomični. Svetoval bi, da pregrnemo mizo z vsaj 5 milimetrov debelim linolejem, kar je higiensko in praktično; tudi si s tem prihranimo nepotrebni prt. Strošek za linolej se na vsak način izplača.

Par besed o stropu in podu! Pod je v izbi iz desk, 3 do 4 cm debelih, in pobarvan z oljnato barvo, ki naj bo taka, da se nam ne preveč maže — torej rujava ali siva. Stropni tramovi delijo stropno gladino v bela podolžna polja. V kuhinji pa je strop gladek in bel kot vsa oprema.

Glede barve sten bi omenil to-le: Nemški arhitekt Bruno Taut, mož zelo napred-

nih stremljenj, je postopal pri pleskanju neke vile na deželi po sledečih načelih: Nikakor ni potrebno, da bi vse stene enega prostora bile enako barvane. Vsaka stena ima svojo posebno vrednost, odvisno od posebnega namena, kateremu služi; to se pravi: vsaka stena ima svojo določeno funkcijo in svoj poseben položaj, kar že tudi določuje način, kako jo bomo obdelali.

Tako na pr. opazimo na naši sliki, da je stena ob peči iz opeke in neometana. Zakaj, sem že povedal. Okerska stena je nosilna in iz kamnja, torej ometana in prepleskana. Svetloba, ki pada nanjo neposredno, prihaja preko manjšega okna; torej je ta stena najmanj razsvetljena. Ob njej pa se nahajata miza in likalna deska (ob kuhinjski omari; desko naslonimo, kadar jo rabimo, z enim koncem na podstavek iz opeke). Torej bomo to steno prepleskali s svetlejšo barvo kot ostale, na pr. z rumeno. S tem ohranimo sobi značaj vedrosti in intimne veselosti. Čelna stena, v kateri leži knjižnica, je bolj razsvetljena in radi tega pobarvana z svetlomodro barvo. Barva se kot arhitektonski element vse premalo uporablja. Glavni razlog, ki se navaja, je strah pred kriččim. Napačno mnenje! Barva živi, več barv, harmonično uporabljenih, pomeni pesem. Govorim o barvi kot barvni ploskvi. Razni več ali manj geometrični liki, združeni v ornament, so zloraba barvne lepote in omalovaževanje barvne vrednosti. Čemu one neokusne bordure iz rož po stenah, ki so samo v zasmeh naravi, ko nam vendar nudi lonček s cvetko, ki je resnična in živi, več lepote, kot ona nepotrebna brkljarija, ki visi po stenah, da se na njej nabira prah.

Luč, barve, oprema, evo dovolj elementov, ki so sami na sebi tolike sile, da dajo prostoru ono, kar imenujemo estetsko vrednost ambijenta.

In to ne velja samo za izbo na kmetih ali za obednico v mestu, temveč za vsak prostor, v katerem človek biva. Vrednost prostora je dana v njegovi funkciji, in temu načelu odgovarjajoče ga moramo obdelati.

Treba je premagati otplost in brezbržnost, ki vlada pri ureditvi stanovanj, če se hočemo otresti posrednih in neposrednih škodljivih vplivov, ki jih ima nehygienično, nepraktično, nerodno in neokusno stanovanje na splošno družinsko srečo.

Kačji strup.

J. P.

Nekatere živali imajo posebno lastnost, da tvorijo v svojem telesu snovi, ki zamorejo zastrupiti in umoriti druga živa bitja, ako pridejo v njihovo kri. Iskati moramo te živali med onimi, ki bodisi po zunanjem telesnem ustroju bodisi po majhni moči ali po svoji neokretnosti ne bi bile v stanu preskrbeti si za svoj življenski obstoj primernege plena in bi bile zato neizogibno zapisane smrti. Narava pa jih ni pustila osamljene v boju za obstanek, ki se bije neprestano med živimi bitji; obdarila jih je z izredno učinkovitim pripomočkom, s katerim se one ne samo lahko ubranijo svojih najljutejših sovražnikov, ampak si z njim preskrbujejo tudi svoj »vsakdanji kruh«. Obdarila jih je z nevarnim orožjem: s strupom. S tem orožjem umorijo ali pa vsaj omamijo svoje žrtve.

Med strupene živali nam je v prvi vrsti prištevati kače. One niso nevarne samo živalim, ki jim služijo v hrano, ampak se večkrat, posebno če so razdražene, lotijo tudi človeka, ki jim je na poti, in ga zamorejo v gotovih slučajih s svojimi strupi usmrtiti.

Niso pa vse kače strupene. Po naših krajih bivajoča belouška nima niti trohice strupa v sebi in njen pik ni nevaren. Ravno tako nahajamo po tropskih deželah Starega in Novega sveta več vrst kač, ki vkljub svoji izredni velikosti (njihova dolžina znaša od 4 do 10 m) ne tvorijo v svojem telesu nikakih strupov; nevarne pa so zato, ker ovijejo s svojim telesom napadeno žival v celo vrsto obročev, in iz njihovega objema ni več rešitve.

Strupene kače v splošnem ne dosegaajo onih gorostasnih dolžin kot nestrupene. Strupena kača se navadno loči od nestrupene po posebni obliki glave, ki je sploščena. Strup se tvori v posebnih žlezah, ki se nahajati v vdolbini stranske in zgornje notranje stene glave. Odtod vodi ozka cevka do vsakega prednjega zoba gibljive gornje čeljusti. Ta zoba se izredno ostro končuje in sta na znotraj ukrivljena. Ozki cevki, ki vodita od strupotvornih žlez do vznožja obeh prednjih zobov, sta ali v zvezi z ozkim kanalom, ki se vleče skozi zob in ki se kon-

čuje ob njegovi ostri konici, ali pa se žlezna cevka nadaljuje v ozkem žlebiču na zadnji strani zoba. Pri zaprtem žrelu ležita zoba skrita v nekaki gubi, ki jo tvori koža. Vidna postaneta le takrat, kadar je kača pripravljena na pik. V tem slučaju vrže kača glavo nazaj, odpre na stečaj svoje žrelo in zapiči z bliskovito naglico svoja zoba v telo napadenega bitja. Mišice, katerih se poslužuje kača pri tem gibanju, stisnejo istočasno z vseh strani žlezi, v katerih se tvori pogubonosna tekočina, in posledica tega je, da brizgne strup z vso močjo iz odprtine na koncu zoba v rano, zadano napadeni živali. Nekateri kače so celo v stanu, izbrizgniti strup do 20 cm v daljavo.

Množina izbrizganega strupa je različna. To zavisi od raznih okolištin, pa tudi od časa, ki je pretekel od zadnjega pika. Tako na pr. daje modras komaj 0,25 gr. strupa, medtem ko je »cobra«, katere domovina je vzhodna Indija, v stanu, izločiti naenkrat cel gram strupa. Po večkratnih, v kratkih presledkih se ponavljajočih pikih postane tudi najbolj strupena kača popolnoma neškodljiva in to vse dotlej, dokler se ne nabere v njenih žlezah dovoljna množina strupa. Tega dejstva se prav dobro zavedajo razni krotilci strupenih kač.

Kačji strup je v svežem stanju rumenkaste barve, v marsičem sličen mandeljnovemu olju in vsebuje celo mešanico najrazličnejših snovi, kot so beljakovine, masti in razne soli, združenih s primernim odstotkom vode. Svojo morilno lastnost ima omenjena rumenkasta tekočina od v njej se nahajajočih beljakovinskih snovi, ki jim pravimo »toksialbumine«. Bilo bi izredne važnosti, spoznati njihov pravi in točni sestav. Žal pa je naše znanje o kemični sestavi beljakovin na splošno še zelo pomanjkljivo in nam je spoznanje njihovega pravega bistva še zavito v temo.

Različna je reakcija raznih kačjih strupov napram toploti. Strup kače »najas«, ki živi na peščenih obalah severne in zapadne Afrike, ne izgubi svoje uničujoče lastnosti tudi če je izpostavljen toploti nad 100° C, medtem ko postane strup modrasa popolnoma neškodljiv, če ga segrejemo na 80° C.

Pik strupene kače ima pri živalih in pri človeku za posledico najraznovrstnejše učinke. Delovanje strupa je odvisno od na-

slednjih okolnosti: kakšni vrsti pripada kača, kakšni od kače ugrizeno bitje in kje se nahaja od kače zadana rana.

Strupenost gada in modrasa, ki sta doma v naših krajih, daleč zaostaja za ono «cobre», klopotače, ki živi v Ameriki, in drugih kač tropičnih dežel. Že zdavnaj je znano dejstvo, da nekaterim toplokrvnim živalim (kot na primer prašiču, posebno pa ježu) nobena kača ne more priti tako zlahka do živega oziroma da je zanje kačji strup docela neškodljiv. Ni še povsem dognano, ali ima prašič zahvaliti to naravno varstvo svojemu trdi in le malo s krvjo prepluti koži, radi česar bi bila resorpcija kačjega strupa v njegov krvotok le malenkostna in prepočasna, da bi mogla dovesti do zastrupitve, ali pa se nahajajo v njegovi krvi posebne snovi, nekaki naravni protistrupi, ki so v stanu takoj uničiti kačji strup in ga napraviti organizmu neškodljivega. Iste razloge bi trebalo vzeti v obzir tudi pri ježu, ki je neizprosno sovražnik kač. Jež je pa obenem tudi tako sila okretna žival, da se le redkokdaj nudi kači prilika, raniti ga.

Ako je količina strupa dovoljna, da povzroči smrt — kar pa se ne dogaja vsakokrat — tedaj se očituje prisotnost strupene tekočine v organizmu na dva načina. Eden se nanaša na rano in na njeno neposredno okolico, drugi pa na kri in na živčevje.

Lokalne spremembe, spremembe pri rani, prihajajo posebno do izraza pri onih kačah, pri katerih sta prednja zoba votla (gad in modras), medtem ko so te izpremembe pri kačah, katerih zoba nosita vzdolž zadnje strani ozek žlebič, v primeri s prvimi malenkostne. Splošna zastrupitev organizma pa je v prvem slučaju razmeroma manj nevarna in je njen nastop počasnejši nego v drugem.

Pik «cobre», ki pripada drugi vrsti kač (z zlebčastima zoboma), ne povzroča prevelikih bolečin. Ranjeno mesto popolnoma otrpne in otopelost se kaj hitro raztegne na vse telo, kar ima za posledico splošno oslabelost in omotičnost. Kmalu po piku se počuti na pr. človek skrajno slabega in zaspanega, noge mu kaj kmalu odpovedo svojo službo, dihanje mu postane težko. Zaspanost in naporno dihanje se večata, jezik mu oteče, ob ustih se mu nabira bela pena, oči so vdrte, po par težkih vzdihljajih za-

pade žrtev popolnemu mrtvilu in kmalu na to izdihne.

Vse to se izvrši v dveh do osmih urah, včasih celo mnogo hitreje.

Ako je pa človeka pičil gad ali modras ali kaka druga v to vrsto spadajoča kača, tedaj je rana jako bolesta. Ranjeno mesto postane kaj kmalu rdeč, pozneje medre barve in včasih celo pomodri vse telo. Okolica rane nabrekne in se oteklina širi. Neznosne bolečine, spremljane po krčih, silijo od ranjenega mesta proti srcu. Zastrupljenca muči neutolajljiva žeja, usta in grlo so suha, sluznici oči in ust nabrekne in radi vnetja pordečita. To stanje traja delj časa, do 24 ur, in včasih se pridružuje vsemu temu še krvavenje iz ust, nosa, želodca in drugih notranjih organov. Zastrupljenec zapade deliriju. Ako je bila količina vbrzganega strupa dovolj velika, da povzroči smrt, tedaj zapade človek malo ur po piku v popolno nezavest, v neobčutljivost in zaspanost, katerim sledi pozneje težko in naporno dihanje.

Le v izjemnih slučajih nastopa smrt zelo hitro, včasih celo po preteku par minut, in še celo prej nego pridejo do izraza lokalne spremembe. V tem neugodnem slučaju je strup prišel naravnost v kako žilo.

Čim bolj je mesto vbada preskrbljeno s krvjo, tem večja je nevarnost splošne zastrupitve. Če kačji zobje prebijejo kako žilo in ji vlijejo pogubonosno tekočino, je v par sekundah ves organizem preplavljen s strupom. Ako pa je bila koža le neznatno ranjena in če je obleka omilila pik, tedaj strup ali sploh ne pride v dotiko s krvjo ali pa pride v tako malenkostni množini, da njega delovanje na človeški organizem niti ne pride do izraza.

Posebno občutljive za vse vrste kačjih strupov so sluznice. Neposredna posledica pika je hudo vnetje. Strup nekaterih kač, posebno kače «najas», povzroča po mnenju urojencev neizogibno popolno oslabelost. To mnenje je pa le v toliko točno, v kolikor je strup kače «najas» v stanu povzročiti grozna vnetja očesnih sluznic, katera pa po pordnevdnem pravilnem zdravljenju popolnoma prenehajo.

Kačji strup zamore usmrtiti človeka, ako pride v zadostni množini v krvotok. Kačji strup je pa večinoma popolnoma ne-

škodljiv, ako pride v prebavila. Le včasih povzroča njegova prisotnost vnetje v želodcu, ki pa pri kačah naših krajev ne more postati nikdar nevarno. Za človeka in njegov obstoj so torej izredne važnosti le one spremembe, ki jih strup povzroča v krvi sami in v živčnem sestavu. Kri za kačjim pikom poginulih živali najdemo ali strjeno ali pa še v popolnoma tekočem stanju. Največkrat je kri skoro popolnoma črne barve, lahko je pa tudi prozorna in lepo rdeča. Razlika je pač odvisna od sestavin kačjega strupa. Kačji strup ali poškoduje elementarne delce naše krvi, kot so rdeča in bela krvna telesa, ali stene krvnih žil, ali pa dovede krvno tekočino v strjeno stanje. Kačji strupi pa ne delujejo samo na kri, ampak se njih pogubonosni vpliv javlja obenem tudi na živčnem sestavu. Pri nekaterih strupenih kačah prevladuje ta, pri drugih zopet oni način zastrupitve.

Vendar pa tudi strup, ki je prišel v kri, ne najde organizma popolnoma brez obrambe. V krvi sami nahajamo dovolj snovi, ki so v stanju uničiti ne prevelike množine strupa.

Naravno je, da je človek v vseh delih zemlje skušal najti sredstva, ki bi naj bila kos posledicam kačjega pika. V Južni Ameriki in po vsej Indiji se pripisujejo raznim rastlinam in njihovim sokom čudodelne moči proti kačjemu strupu, lastnosti, ki jih v resnici te rastline nimajo. V obrambo razpolagoma doselej samo z nekaterimi kemičnimi snovmi, kot je na pr. kalijev hipermanganat, kateri zamore strup, ki se nahaja v od kače zadani rani, napraviti neškodljivim vse dotlej, dokler ta nevarna tekočina še ni prešla v krvotok. Alkohol, močna kava in čaj so izborna sredstva proti kačjemu strupu tam, kjer edino pravega protistrupa, to je specifičnega seruma, ni v bližini. Posebno alkoholne pijače, zaužite v precejšnjih množinah, zamorejo omiliti ali vsaj za nekaj časa preprečiti ohromelost, ki nastopajo v zadnjem štadiju zastrupitve. Če je pa dana možnost, priti čim prej do specifičnega seruma, tedaj ni dobro uporabljati alkoholne pijače, ker ovirajo njegovo delovanje.

Zdravljenje po kačjem piku zastrupljenega človeka se giblje v sledečih dveh mejah: Predvsem treba preprečiti prehod

strupu v krvotok, kar se zgodi s tem, da se ranjeni ud nad rano močno preveže. Tako je strupu dohod v kri in ostale dele človeškega telesa onemogočen. Rano je treba iztisniti, z nožem razširiti, da odteče čim več s strupom pomešane krvi, ali pa izsesati; ustnice onega, ki to delo opravlja, morajo biti brez ran; sicer obstoja nevarnost, da se še sam zastrupi. Ranjenemu udu ne sme biti zabranjen dohod krvi več nego uro časa, ker v nasprotnem slučaju ud lahko popolnoma otrpne. Nadalje treba uničiti ves oni strup, ki je že prišel v organizem in ga preplaval. To se zgodi s pomočjo vbrizgavanja protistrupa, posebne vrste seruma, ki je specifičen za določeno vrsto strupa.

Princip, na katerem sloni neprecenljiva zdravilna moč kačjega protistrupa, je sledeč: Ako vbrizgnemo kaki živali, recimo kuncu, pod kožo gotovo količino kačjega strupa, ki ne sme seveda doseči smrtne doze, opazimo, da prenese tak kunec, ako mu čez nekaj dni ponovno injeciramo strup iste kače, novo in še večjo količino tega strupa brez vsake posebne škode. Na ta način lahko dosežemo, da postane kunec sčasoma popolnoma neobčutljiv celo za velike doze strupa, ki daleko presegajo ono, ki sicer zadostuje za usmrnitev živali. Po prvi injekciji so se v krvi kunca izvršile važne spremembe, ki so dovedle do tvorbe posebnih snovi. Te snovi delujejo proti kačjemu strupu in ga polagoma uničujejo. Množina teh snovi se je s ponovnim vbrizgavanjem kačjega strupa še povečala. Kri kunca je torej postala uspešno obrambno sredstvo, nekak strup za kačji strup. Kri tako pripravljenega kunca pa ni le v stanju ščititi njega samega pred pogubonosnim delovanjem kačjega strupa, ampak zamore tudi, če jo vbrizgamo v pravem času drugemu normalnemu in od strupene kače pičenemu bitju, popolnoma uničiti strupeno snov, ki že kroži po njegovem telesu. Tak protistrup je pa specifičen to je za vsako vrsto kač poseben. Proti modrasu moramo uporabljati le protistrup, serum, one živali, ki je bila s strupom modrasa preparirana. Isti serum nam lahko služi samo še proti strupu onih kač, ki so v najbližjem sorodstvu z vrsto kače, ki je služila za pripravo protistrupa. Do danes, vkljub številnim po-

izkusom, še ni uspelo pripraviti splošen, za vse kačje strupe učinkovit serum.

V zadnjem času se vrši neizprosno lov na kače. Pobudo so dale ženske, ki kar koprne po čevljkah, torbicah in drugih predmetih iz lepo pisanih kačjih kož. Upajmo, da se bo zemlja tako v precejšnji meri rešila kačje zalege, če se seveda moda še za dolgo, dolgo vrsto let ne izneveri kačjim kožam.

Skrivnosti sreče

Anton Zajc.

7.

Ob zaključku ponovimo glavne točke v kratki obliki:

Bodi zadovoljen s tem, kar imaš. Obvladuj svoje misli na način, da slabe izločiš in jih nadomestiš z dobrimi. Bodi energičen

in se nikdar ničesar ne boj. Vsak svoj načrt najprej dobro preudari, potem ga izvrši z vso vestnostjo. Vsakega človeka smatraj za brata ali sestro ter mu v sili pomagaj.

Obenem, kar je že po sebi umevno, živi redno in pošteno. Uživaj, kar moreš in kar ti ugaja, dasi je za tvoj organizem najprikladnejša rastlinska hrana. Alkohol in tobak po možnosti opusti. Sicer pa tvoj dobrobit ni odvisen od tega, kaj uživaš, ampak od načina uživanja. Glavno je, da si v vseh zadevah do skrajnosti zmeren.

Govori malo, a več delaj. O svojem novem načinu mišljenja in življenja molči; naj govorijo dejanja. Staro psihološko pravilo je, da vsakdo izgubi že pridobljene uspehe, če o njih pripoveduje drugim. Izvzete od tega pravila so samo osebe, ki pospešujejo tvoja stremjenja. (Konec.)



Znamenje ob poti

iz l. 1660. z relievnimi podobami in napisom: S. Petrus F. F. Peter Tshitsh. — (Ustno sporočilo pravi, da je na istem mestu neka žena ubila svojega moža.)



Letni časi in zdravje

Škrlatinka.

Škrlatinka, bolezen otroške dobe, je dobila ime po škrlatasto-rdečem izpuščaju, s katerim je na višku bolezni posejana koža bolnega telesa. Le okolica ust in brade ohrani svojo naravno barvo.

Do danes še ni bilo mogoče izslediti pravega povzročitelja škrlatinke, čeprav je več ali manj gotovo, da je treba tudi v tem slučaju kot pri ostalih kužnih boleznih pripisovati največjo važnost onim malim živim bitjem, ki jim pravimo glivice. Bolezen se ne omejuje samo na zunanjo telesno površino, ampak preplavlja nevidni povzročitelj ves organizem in ga zastruplja. Vemo nadalje, da se bolezenske klice nahajajo v luskinicah, ki v nadaljnjem razvoju bolezni odpadajo od kože za škrlatinko obolelega otroka, in vemo tudi, da so usta in žrelo nekako zbirališče teh klic.

Za prenos bolezni prihaja v prvi vrsti v poštev na škrlatinko bolan otrok. Bolnik okužuje s klicami škrlatinke svojo okolico po drobnih, s kašljanjem in z govorjenjem izpršenih kapljicah ali pa, v poznejšem razvoju bolezni, potom od kože odpadajočih luskinic. Za prenos bolezni so nevarni tudi vsi oni predmeti, s katerimi prihaja bolnik v posredne in neposredne dotike in na katerih se ohranijo bolezenske klice v nasprotju z onimi ošpic dolga časa pri življenju, včasih celo mesece, ne da bi se njih nevarnost v preveč občutni meri zmanjšala. Iste nevarnosti krijejo se sebi od bolezenskih klic okužena hrana, posebno pa mleko.

Kdor je v svojih mladih letih že enkrat prestal škrlatinko, temu se ni več bati, da bi ga ta bolezen znova napadla, kajti zopetno tovrstno obolenje je izredno redek pojav.

Nalezljivost škrlatinke zaostaja daleko za ono pri ošpicah. Karakteristika škrlatinke obstoja ravno v tem, da se ona pojavlja za dolgo vrsto let le tu pa tam v zmernih oblikah in mejah, ne preneha pa popolnoma. Vsakih pet do deset let ali pa tudi še bolj poredkoma izbruhnejo prave epidemije škrlatinke, ki polagoma rastejo in ravno tako tudi polagoma izginevajo, ne da bi pri tem dosegle tiste razširjenosti kot epidemije ošpic. Posebnost škrlatinke je tudi v tem, da ohrani ona lahko celo vrsto let zaporedoma značaj razmeroma lahkega obolenja, da pa prej ali slej iz neznanih vzrokov izbruhne z vso svojo pogubonosno silovitostjo.

Škrlatinka se nahaja navadno v porastu v zadnjih mesecih leta, to je od septembra pa do decembra, med tem ko je spomladi in v zgodnji poletni dobi bolj redka.

Od okužitve pa do pravega nastopa bolezni poteka navadno 4 do 7 dni; med tem časom ne ob-

čuti okuženec nikakih ali pa vsaj ne posebno izraženih motenj.

Bolezen nastopa nepričakovano in z izredno silovitostjo. Brez kakega povoda se otrok nenadoma počuti slabega in začne bljuvati, zviša se mu telesna toplota in trese ga mrzlica. Vse, kar je mogoče ob nastopu bolezni dožnati, se omejuje na visoko mrzlico, ki znaša 39–40° C, in pa na to, da je mehko nebo gosto posejano z malimi pikami, ki se ostro nehaajo ob trdem nebu ustne dupline. Obenem lahko opazimo, da so bezgavke na vratu otečene. Vendar v tem štadiju bolezni še ni očitvena in nam šele naslednji dan prinese lahko v tem oziru popolno gotovost. Početkom drugega dne bolezni se pokažejo namreč s prva na vratu potem na prsi in na hrbtu majhne pikice rdečkaste barve, ki niso večje nego je glava bučike. Izpuščaj se kaj kmalu razširi po vsej koži telesa, tako da je po preteku dveh dni nekako vse telo, razen okolice ust in brade, omreženo z gosto posejanimi rdečkastimi pikicami, ki nam delajo vtis, kot bi bila koža poslikana z ognjeno rdečo, škrlatu podobno barvo. Obenem z ravnokar opisanimi pojavi na koži se izvrše tudi v ustih in v goltu razne spremembe. Vnetje golt, mehkega neba in nebnih bezgavk povzroča otroku bolečine v grlu, tako da je sprejemanje hrane več ali manj oteženo. Jezik, ki je bil v početku bolezni obložen in bel, zadobi rdečim jagodam podobno barvo.

Telesna temperatura, vedno zelo visoka, gre vzporedno z razvojem izpuščaja in postane zopet normalna ob koncu prvega tedna bolezni. S padanjem telesne toplote počenja tudi izpuščaj bledeti in polagoma izginevajo tudi vsi ostali znaki bolezni. Tekom drugega tedna se počenja koža luščiti v malih krpicah in to luščenje preneha šele po preteku 4 do 6 tednov.

Taka bi bila v glavnih potezah slika škrlatinke. Omeniti nam je, da škrlatinka lahko (čeprav le v redkih slučajih) očituje bliskovito naglico razvoja in znake težke zastrupitve vsega organizma, kar ima za posledico smrt že po preteku enega do dveh dni. Na drugi strani pa moramo opozoriti tudi na one lažje slučaje, kjer se vsi znaki obolenja očitujejo le v medlih oblikah, ki pa v kljub nenavadno mahkemu razvoju zamorejo kriti v sebi vse polno zavrtnosti, kot so na primer gnojenje v ustni in ušesni duplini, oslabele srca in vnetje ledvic, ki se javlja navadno v tretjem tednu bolezni in ki ima za posledice glavobol, otekanje trepalnic in zmanjšanje izločevanje seča, ki je radi prisotnosti krvi rdeče barvan.

Umrljivost je različna in zavisí od značaja epidemije kakor tudi od starosti obolelih otrok. Najbolj nevarna je škrlatinka za otroke od dveh do štirih let.

Na škrlatinki bolan otrok spada v zdravniško oskrbo in v bolnico za nalezljive bolezni. Skrbeti moramo, da se bolezen ne razširi še na druge otroke, ki so v družini, oziroma s posrednim in neposrednim prenosom bolezenskih kali na druge osebe. Škrlatinka je ena izmed najbolj zavratnih bolezni in njena zavratnost se večkrat nepričakovano pokaže ravno pri takozvanih lahkih slučajih. In vprav zato je neobhodno potrebno oddati na škrlatinki bolnega otroka v bolnico za nalezljive bolezni in to posebno še tam, kjer je mnogo otrok v družini, kjer vladajo neugodne stanovanjske razmere in kjer je težko najti človeka, ki bi se mogel posvetiti izključno le negi bolnika.

Kjer je prevoz bolnega otroka v bolnico iz teh ali onih razlogov nemogoč, tam treba odmeriti bolniku posebno sobo, ki mora biti popolnoma ločena od ostalih. Otrok mora v tem slučaju imeti svojo posebno, od ostalih strogo ločeno postrežbo, imeti mora posebno jedilno pripravo itd.

Zdravniško opazovanje se pri škrlatinki raztegne na vse, kar je prišlo z bolnikom v dotike, posebno pa na otroke in starše. Ločitev od ostalih ljudi traja najmanj šest tednov, do takrat torej, ko popolnoma preneha luščenje kože.

Po prestani bolezni moramo razkužiti stanovanje in tudi vse one predmete, ki so prišli v stike z bolnikom.

Bolniku moramo vsak dan izmivati usta s slano vodo ali z raztopino vodikovega superoksida. Prav tako si mora bolni otrok izpirati po večkrat na dan z grgranjem grlo. Hrana mora biti tekoča in lahka; ako je nastopilo vnetje ledvic, ne smemo dati bolniku drugega nego samo mleko. Proti visoki mrzlici nam morejo dobro služiti mrzli ovitki. Ko se pričena luščenje kože, je dobro otroka dnevno ali pa vsak drugi dan okopati v mlačni vodi in mu po kopeli namazati kožo s kakšno masčobo.

Piše dr. Josip Potrata.

Naše slike.

Jean-François Millet.

Če si ogledamo Milleta koj za Segantini-jem (prav za prav bi bili morali postopati obratno, ker je Millet starejši), bomo opazili, da sta si v marsičem sorodna, kakor da bi se bil njiju osnovni umetnostni nazor razvil neposredno drug iz drugega. Oba sta slikala naravo in kmečko življenje; vendar pa je ta sorodnost zgolj zunanja oziroma snovna. Čim preidemo namreč k primerjanju njiju razmerja do snovi same, moramo ugotoviti, da sta si vsebinsko različna in v pojmovanju umetnostnega ideala skoro nasprotna. Segantini je idealist: prizor, ki ga slika, je idiličen, da diha iz njega sama sreča, zadovoljstvo. Millet pa je realist: kmet je zanj pralik človeške družbe, ki se v potu svojega obraza peha in bori za vsakdanji kruh. Tudi v vzročnosti snovnega obdelovanja sta si različna. Segantini sanja o planinah in naravi, ko je v bedi in siromaštvu oropan sleherne svobode. Njegova umetnost je predvsem plod tega duševnega odpona, ko se je v njegovi vzpaljeni duši dvigal iz mračnih globin ideal žarke in optimistične umetnosti. Millet pa je bil rojen na kmetih in je svojo mladost preživel svobodno v pri-

rodi. Ko mu je oče umrl, je ostala kmetija njemu, da je moral sam gospodariti. A zemlja ga ni bila še osvojila. Šele pozneje, ko ga je šumno velenje mesto razočaralo, se je vrnil k svoji grudi in jo vzljubil. Njegova umetnost se je razvijala tedaj neposredno ob sodoživljanju kmečkega življenja. Če bi hoteli prilagoditi našemu slučaju ono modroslovno prepričanje, ki je danes prav posebno v časih, bi morali ugotoviti, da si je Segantini svojo umetnost prej zamislil in uresničil, nego jo je doživel, medtem ko jo je Millet prej doživel, kakor zamislil in uresničil. S tem pa se neha tudi vsako nadaljno primerjanje. Millet odvarja dobo realističnega slikanja in njegova zasluga na tem polju je neprecenljiva. Kot prvi je pokazal, da je mogoče slikati tudi take stvari, ki so navidezno preproste ali celo brezpomembne. Res, da so pred njim slikali naravo že drugi umetniki, tako Goya in holandski slikarji, vendar so bili to zgolj osamljeni slučaji, kjer se je umetnik posluževal narave kot pripomočka, da v njem osredotoči zamisljeni prizor. Millet pa je povzdignil naravo v samostojen predmet slikanja. Vsa umetnost, ki mu je sledila vse tja do novejših dobe, ni nič drugega kot razvijanje in presnavljanje tega umetnostnega nazora: da je narava kot taka lahko ravno tako zanimiv slikarski predmet kot vse mitološke fabule. Seveda je Millet s tem svojim tedaj prevratnim mišljenjem moral naleteti na odpor pri oni družbi, ki je bila vajena velikih kompozicij z obsežno, četudi ne globoko vsebino. V Parizu so se zgražali nad njegovimi tipi, češ, kje je mogoče, da bi tako izmučeni in tako bolester ljudje sploh živeli. Ravnotako se njegovi sovaščani niso veliko zmenili za njegove slike, ker so trdili, da vidijo take stvari vsak dan in ob slehernem koraku, mogoče celo bolj izrazite kakor na Milletovih slikah. No, Millet je imel preveč trdno podlago, da bi omagal. Četudi počasi, je vendarle prodrl, kar je razumljivo, ako pomislimo, da je bil kmečkega pokolenja. Njegova umetnost ni bila plod umetnih umetnostnih teorij, marveč je koreninila globoko v rodni zemlji.

Jean-François Millet se je rodil v Gruchyju pri Cherbourgu 4. oktobra 1814. Že v zgodnji mladosti mu je bila vcepljena v dušo ljubezen do rodne grude. Stara mati mu je pripovedovala narodne pripovedke in ga uspavljala z narodnimi pesmimi, ki so govorile o lepoti zemlje in kmečkega življenja. Pozneje, ko ga je vaški duhovnik naučil latinščine, je čital Virgila in se navduševal pri njegovih pastirskih pesnitvah. Poleg tega je pomagal očetu na polju, tako da mu je prešla ljubezen do narave že v mladih letih v kri in meso. Prva njegova slikarska poizkusa sta bila dva prizora iz kmečkega življenja, ki sta bila tako mojstrsko zaokrožena, da je oče poslal dečka takoj v Cherbourg v šolo. Tu ni ostal dolgo; oče mu je leta 1835. umrl, in vrtni se je moral domov, da prevzame kmetijo. A ljubezen do slikarstva ga je bila že tako prevzela, da je malo pozneje zapustil domačijo in se vrnil v mesto. Pri slikarju Langloisu je že toliko napredoval, da ga je mesto na svoje stroške poslalo v Pariz, kjer je 1837. vstopil v šolo in delavnico Larocha. Pri Larochu ni ostal dolgo: radi neke afere pri natečaju za »rimsko nagrado»

se je z učiteljem sprl, ga zapustil in se osamostal. Njegove prve slike so bile več ali manj akademične in se ne razlikujejo mnogo od onih klasične šole. O kaki realistični umetnosti in o vplivu njegovega kmečkega porekla ni še nič govora. Šele v letu 1848. se izvrši v njem popoln preobrat. Revolucija, ki je izbruhnila v Parizu, ga je prisilila, da se je umaknil na deželo v Barbizon, kjer je razen par kratkih presledkov ostal do svoje smrti 20. januarja 1875. V Barbizonu je v neposrednem stiku z zemljo dozorel njegov realistični umetniški ideal. Odslej je slikal samo naravo. Leto za letom so se pojavljale na pariških razstavah njegove slike, ki so navdušeni slavospevi zemlji in kmetovalcu. Njegova umetnost je takoj vzbudila pozornost, kljub temu pa se Millet ni mogel preriti veliko naprej. Sploh je bilo njegovo življenje precej trdo. Slike, ki so koj po njegovi smrti dosegle velikanske cene, so se prodajale precej za smešno nizke svote. Le malo je takih slik, ki so jim že tekom njegovega življenja priznali pravo vrednost, tako »Kmet, ki cepi drevesce«, »Žanjice«, »Ženska s piščetjo«, i. dr.

»Angelus« (Zdrava Marija) je nastala v letu 1858. Slika je ena izmed najbolj poznanih Milletovih del. Prvi njen lastnik, arhitekt Feydan, jo je kupil za 1800 frankov; danes je v zbirki družine Chauchard, ki jo je kupila za 800.000 frankov.

Zdrava Marija! Solnce je že zašlo in le še poslednji žarki razsvetljujejo nebo. Noč se bliža. Daleč v ozadju je komaj vidna cerkev z zvonikom, iz katerega se razlega pozdrav Mariji. Sicer je prostrano polje ravno in se končuje tam, kjer se končuje pogled. V ospredju dvojje bitij: kmet in kmetica. Ob prvem zvoku zvona sta prenehala z delom: moški je zabodel vilo v zemljo kraj sebe, snel čepico in sklonil glavo; ženska je odložila kosar in s ravnomarom nabranim krompirjem in se dvignila. Sedaj sta zatopljeni v molitev. Vse naokrog blažen pokoj. Nič ni pretiranega, vse je v ravnotežju, ki izpreminja domišljenost v resničnost.

Kmet je religiozen že po svoji naravi sami. Njegovo življenje je odvisno od njegove zemlje in od vremena, zato je on Bogu najbližji. Kdor živi v mestu, živi mehanično življenje; njegov biti ali ne biti obstoja v njem samem, zato je mešan veliko bolj zakrknjen v razumevanju življenske resnice. Kmet pa se trudi v potu svojega obraza dan za dnem; in ko je delo dokončal, mora prepustiti Božji Previdnosti, da ga za trud nagradi, zakaj v enem samem dnevu mu neurje lahko uniči ves pridelek.

h. š.

Brtje

B. Zagorjan. Ne odrekam vam nekaj pripovedniškega talenta. Obe snovi sta malce sentimentalni, preveč črno pobarvani, a ne trdim, da bi se ne dalo kaj dobrega, boljšega narediti iz njih. Učiti se morate še mnogo, da si boste izbrusili okus in vedeli izpustiti tisto, kar kvari lepoto, tako glede jezika, glede sloga in glede oblikovanja vsebine same, motiviranja, risanja, značajev. Preberite svoje stvari še mnogo! Če boste spoznali, da s spisi niste več docela zadovoljni, je znamenje, da ste že napredovali. Napišite znova, a pišite tako, kakor življenje vidite, in ne tako, kakor ga v slabih

spisih berete. Verjemite, da bo prihodnji poizkus že izdatno boljši, danes pa še ni drugega nego poizkus. Tudi vaša epična pesem ni zrela. Le obliki ima pesniško, vse drugo pa je proza.

Mara P. Vam se pozna, da berete in da prebrano še enkrat poveste, le slabše in na grši način. Vašo uganko znamo že na pamet, tudi pesem ni zrasla povsem na vašem zeljniku, le verzi, o katerih pravite o hiši, da »na samem stoji in se kislodržijo«, so pristni. Mislimo, da je koristnejše, če pazljivo berete dobre knjige, ki so jih spisali drugi, in uživajte pri njih. Če pa ste prepričani, da se v svoji sodbi motimo, poizkusite še!

E. Smrekar. Če imate res toliko zaupanja vase in se ne bojite poštnih stroškov, kritike in rizika, da povesti ne sprejmemo, le pošljite nam svoj obširni rokopis. Vaša pesem pa za lic ni. Take stvari se dajo opevati le, če so verzi brezhibni in jih podčrtavajo slike, ki so glavne. Poezija pa to v nobenem slučaju ni, ker bi bili sicer velika poezija tudi verzi v »Corriere dei piccoli«.

Jezerko Faust. Vaši verzi kažejo, da vsaj pesniško obliko dobro obvladujete. Naj priobčimo eno vaših pesmi na tem mestu:

V škrlatno zarjo...

V škrlatno zarjo mladih dni
zdaj pojem sladke speve;
o rožnih licih deve,
o žarnem ognju nje oči...

V škrlatno zarjo moških dni
bom peval o poljani
spomladi razorani,
ki mi življenje zdaj deli...

V škrlatno zarjo starih dni
bom peval o pokoju
in o življenskem boju,
ki ga prestalo srce si...

Sicer tudi ta pesem nekoliko šepa, a že gre za silo. Pozna se vam, da ste marsikaj čitali, to sicer nič ne de, saj mora vsakdo čitati. Le osvoboditi se morate. In pa proze v pesmi se varujte. Tako je pesem »Po cesti« brez poezije. Primer:

«... a sredi na poljani,
meni prav neznani...»

Drugi verz tako banalno zazveni, da bi še tako lepo pesem ubil. »Jesen« spominja na slovensko moderno. Le berite:

«Zoré mi
po drevju že jabolka zlata...»

Spomnili se boste. Tudi oblika spominja na mojstra, v katerega delavnico ste pogledali. »V jutru« je oblikovno bolj nemarna. Ne pravimo »neko jutro«, ampak »nekega jutra«. Tako pa začne lahko poglavje povesti, a ne pesem. Tudi »Ribica« spominja na nekega drugega pesnika, ne na vas. Izgledate si obliko, glavno pa je: osvobodite se! Mi imamo radi župančiča, Ketteja, Mur-na, a v vaših pesmih jih ne maramo. V vaših pesmih hočemo vas samega. Kadar bomo prebrali vašo pesem in bomo dejali: »To je pa Jezerko Faust«, takrat boste pesnik.

Uspehi 16. mednarodne umetniške razstave v Benetkah

16. mednarodna razstava likovne umetnosti, ki je bila otvorjena v Benetkah pred šestimi meseci, se je zaključila 4. novembra. Razstavo je obiskalo 175.000 oseb, povprečno tisoč oseb dnevno. Razprodala se je ena tretjina vseh razstavljenih del za skupno vsoto pribl. poldrugega milijona lir.

Bron v starem Egiptu.

Bron je, kakor znano, zelo stara kovina. Ko so odprli pred nekaj leti grobnico faraona Tutankamona, zadnjega vladarja iz osemnajste dinastije, so se vrteli tečaji vrat, kakor bi bili postavljeni pred nedavnim časom in kakor da bi ne bilo minilo od tedaj že kakih tri in trideset stoletij. Isto tako je bila tudi bronasta ključavnica popolnoma ohranjena in je kljub svoji častitljivi starosti opravljal svojo funkcijo. Pred nekaj leti so izkopali pri kraju Gizah-u, v čigar bližini se nahajajo tri znamenite piramide faraonov iz četrte dinastije, medeno vodno cev, ki je bila po mnenju izvedencev in strokovnjakov v rabi že pred pet tisoč sedem sto leti. Profesor Feinders Petrie, slavni egiptolog, je izteknil nekaj medenih predmetov v grobovih blizu Abydosa, najstarejšega mesta gornjega Egipta, in izjavil, da so ti predmeti še bolj stari in da so iz petega, šestega tisočletja pred Kr. r. Ti predmeti so bili svedri, dleta, noži, sekire, igle in podobno. Večje sekire se celo ponajajo s prvotno uglajenostjo, ki so jim jo dali kraljevi kolarji še pred šestimi tisoči let.

Diamanti po tleh.

Dvakrat do trikrat na teden pristane na vojaškem letališču v Kapstadtu v Južni Afriki skrivnostno letalo. V trenutku, ko se ustavi letalo, odda pilot oboroženemu stražniku malo črno škatlico, vsebujočo diamante v vrednosti približno 250.000 angl. funtov (23 milijonov lir). Ti diamanti prihajajo iz pred kratkim odkritih najbogatejših diamantnih nahajališč, ki leže na južno zapadni obali Afrike, nedaleč od izliva reke Oranje, v pusti peščeni puščavi, v tako znanem Aleksandrskem zalivu.

V tej pokrajini, dozdevno od narave tako oškodovani, so se odkrila pred nekaj meseci bajno bogata ležišča najlepših diamantov, kakršnih doslej svet niti videl ni. Natančno lego teh ležišč pa vlada južnoafriške zveze noče izdati, v kolikor je to mogoče. Na vsak način je zabranjen vsakemu tujcu, vsakemu časnikarju ali fotografu dostop do diamantnih nahajališč, vso pokrajino stražijo vojaški oddelki najzanesljivejših mož, ki jim je ukazano, da morajo streljati na vsakega, kdor bi se predzrnil približati se dotični pokrajini v daljavi treh milj.

V začetku ni bila niti poslanska zbornica južnoafriške zveze obveščena o odkritju diamantnih rudnikov. Vsa zadeva je prišla komaj z interpelacijo generala Smutsa na ministra za rudnike Beyersa na dan in prav radi dovolitve kredita v znesku 2500 funtov, ki naj se uporabijo za gradnjo novih cest. Smuts, ki se nikakor ni zadovoljil

s takimi netočnimi podatki, je spravil s svojim posebnim vprašanjem ministra v zadrego, in tako je moral ta izdati tajnost.

Kot pravi odkritelj se smatra neki dr. Marenski, evropski naravoslovec, ki je v peščeni puščobi slučajno naletel na diamante in ki je v nekaj tednih dobil brez posebnega truda in napora 12.500 karatov v vrednosti štirinajstih milijonov lir. V bližini farne Kleense so se našli v enem samem rudniku in v enem samem mesecu diamanti za osemnajst milijonov lir.

Minister Beyers je priznal, da tako bogatih rudnikov ni nikjer drugje na svetu. Trdil je celo, da se pri močnejšem vetru, ki razpiha pesek, diamanti v velikem številu kar s tal pobirajo. Sam je na ta način zbral v pičli uri kamene v vrednosti petdesetih tisoč lir.

Uspehi pamirske ekspedicije.

Koncem oktobra se je vrnila v Moskvo rusko-nemška pamirska ekspedicija in njen voditelj priobčuje sedaj prve podatke o uspehu štirimesečnega raziskovanja.

Ekspedicija je raziskovala tako zvano belo točko na pamiški planoti v Srednji Aziji. Bela točka se je imenovala ta pokrajina radi tega, ker je bila označena na vseh, tudi najtočnejših zemljevidih z belim, praznim prostorom, saj je bila doslej popolnoma neraziskana. Ta doslej nepoznani del zemlje obsega 2500 štirijaških kilometrov. Ekspedicija je odkrila trideset velikih ledenikov v skupni razsežnosti petih sto kilometrov. Največji ledenik na svetu, Fečenko, je dolg, kakor se je sedaj ugotovilo, celih sedemdeset kilometrov, medtem ko se je doslej cenila njegova dolžina na petnajst kilometrov. Ledenik Fečenko je torej po najnovejši ugotovitvi mnogo večji od ledenika Karakorum, ki so ga doslej smatrali za največjega.

Nadalje je ekspedicija izsledila petdeset vrhov, ki so vsi 5000 do 7000 metrov visoki. Vse te gore so višje ko Montblanc, in mnoge celo višje ko Elbrus v Kavkazu. Ekspedicija je raziskovala tudi prelaze, ki peljejo iz pamirske planote v Darvac, in odkrila pri tem pet novih gorskih prelazov.

Istočasno so bila zelo zanimiva tudi opazovanja glede solnčnega izžarevanja, ki je ob Karakulskem jezeru jačje kot povsod drugod na svetu, in glede pralne vsebine v zraku.

Velike važnosti so obširna skladišča solitra, ki jih je odkrila ekspedicija. Na nekaterih mestih se je dobilo doslej neznano rumeno kamenje, ki vsebuje po mnenju znanstvenikov uran in morda celo radij.

Iz medicinskega sveta.

V novemborskem zborovanju zdravniškega društva na Dunaju je poročal asistent vseučilišnega zavoda za ortopedično kirurgijo dr. Fliegel o zanimivih in presenetljivih uspehih v zdravljenju kostne in sklepne jetike. Tudi v zelo težkih slučajih, ko se je pojavilo okuženje po povzročiteljih sokrvce, kjer bi moralo priti na vsak način do večje operacije, da se ohrani bolniku življenje, je uspelo dr. Fliegel-u ozdraviti bolnike in sicer s telečjo vranico. Ta vranica se uživa več tednov zaporedoma in sicer sirova. Pri primerni opreznosti prija bolnikom taka hrana, najvažnejše

pri vsem tem je pa dejstvo, da postane po takem zdravljenju operacija nepotrebna.

V Kijevu na Kuskem je predstavil dr. Horšak pri nekem zborovanju kievškega kirurškičnega društva bolnico, ki ji je bil vstavil umetni požiralnik. Ta novi požiralnik je sestavljen iz posameznih koščkov kože, ki jih je zdravnik odrezal bolnici s prsi.

Fotomaton.

Tako se imenuje aparat, ki zna povzročiti pravec preobrat v fotografski stroki. Ta aparat je prav za prav fotografski stroj, ki napravi v dvajsetih sekundah osem različnih posnetkov, ki pridejo čez osem minut kot popolnoma izgotovljene slike iz aparata, ko so bili preleteli že vse stopnje razvoja fotografske slike. Človek tako rekoč samega sebe posname, naravno, neprisiljeno, kakor bi človek sebe najraje videl na sliki; ni treba, da ga kdo drugi postavlja in mu ukazuje: z glavo nekoliko na desno, še nekoliko itd., tudi ti ni treba čakati na izgotovljene slike dneve in dneve, marveč dobiš takoj osem različnih slik, ki so vse enako čiste in čedne. Popolnoma avtomatično (samogibno) delujoči fotomaton temelji na bistromni zvezi optičnih, fotokemičnih in elektro mehaničnih naprav in postopkov.

Človek, ki se misli slikati, stopi v nekako leseno kabino, dolgo dva metra, široko 60 centimetrov, visoko 1.90 m. Ena polovica kabine je odprta in tu sede človek na stol, ki se da obračati. Nato vrže v razpoko kovan denar, kolikor se pač zahteva. V istem trenutku že začne delovati aparat. Prostor se električno razsvetli in odpiralo aparata deluje v kratkih odmorih osemkrat. Vsakokrat lahko človek izpremeni svoj položaj. Nato ugasne razsvetljava in nad razpoko se pojavi izvesek z napisom: «Prihodnji, prosim!» S tem je posnetek v dvajsetih sekundah končan, nakar treba čakati, da izbruhne aparat na svoji zunanji strani čez osem minut cel pas osmih dovršenih slik, od katerih meri vsaka 5×3.5 cm.

Ta fotografski aparat pomeni veliko senzacijo. Prav radi izborne kakovosti izgotovljenih slik se pripisujejo aparatu fotomatonu oni veliki uspehi, ki jih je dosegel v Ameriki in na Angleškem, kjer so ti aparati občinstvu že na razpolago. Po vsem svetu so se ustanovile velike družbe, ki uvedejo povsod novo fotografiranje. Ni dolgo od tega, ko so prišli taki aparati tudi že na evropsko celino, tako na Francosko, v Nemčijo, in pridejo kmalu tudi v Italijo.

Orjaško drevo.

Kakor domnevajo raziskovalci, bi bila neka cipresa v mehiški vasi Tula sicer ne najvišje, pač pa najdebelejše drevo na svetu. V obsegu meri cipresa okrog 156 čevljev (nekaj nad 47 metrov). Računajo, da je kakšnih dva tisoč let stara.

Vino v starih časih.

Tudi Grki in Rimljani so radi pili Noahovo pijačo. Prednost so dajali sladkim vinom. Slovito Kosovo vino (Kos je otok v Egejskem morju in na njem bujno poganja trta) so pripravljali takole: Grozdje so potrgali še preden je prav dozorelo in ga sušili na solncu nekaj dni. Spravili so

ga nato v stiskalnico, v most pa so prilili gotovo količino morske vode. Falernskemu vinu, ki je vsebovalo toliko alkohola, da se je pri dotiku s plamenom užgalo, so dodajali med iz hymetskega gorovja, da je bilo sladko. Rimljani so tudi imeli prav poseben okus. V nekatere vrste mošta so devali smolo od smrek, da je vino po njej dišalo.

Prvi ciganski časopis.

V drugi polovici oktobra je začel izhajati v Moskvi prvi ciganski list, ki je edini te vrste na svetu. Pisan je v ciganskem jeziku, ki je skupen vsem ciganskim rodovom. Prva številka vsebuje zanimivo prilogo o ciganski literaturi.

Vpliv poučevanja zgodovine.

Da ima poučevanje zgodovine v šolah velik vpliv pri vzgoji, o tem ni nobenega dvoma. Prevečkrat pa se vprav zgodovina zlorablja na način, da postaja njeno poučevanje nevarno za odnose med narodi.

Poglejmo, kaj pravi neki vzgojeslovec v reviji «L'Esprit international»: «Soglašanje in umstveno sodelovanje je na znanstvenem polju lahko in plodonosno. Ali pa je zgodovina znanost? V strogem pomenu besede ni znanost. Zgodovina je vsota znanj, brez katerih «dobra glava», kakor se je izražal Montaigne, ne more izhajati. Brez zgodovine manjka splošni kulturi pozitivna podlaga. Vendar pa zgodovina nima abstraktnega značaja matematike niti eksperimentalnega značaja fizike in naravoslovnih ved. Zgodovina oblikuje nas, pa tudi mi oblikujemo njo po svoji podobi. Ona ni neosebna. Ko jo pišemo, ji dajemo individualno in nacionalno barvo. Odpira nam duha, pa tudi naš duh jo mnogokrat gleda spazeno skozi povečujoča očala. V tem pogledu lahko «naredi mnogo dobrega in mnogo slabega», kakor je Ezop dejal o jeziku. Pri tem seveda ne gre za učena raziskovanja, pisana s kritičnim duhom in hladno krvjo na podlagi nepristranskih opazovanj. Gre za zgodovino, ki se poučuje na ljudskih in srednjih šolah.»

Vprašanja in odgovori

Kmet. Joghurt je prišel k nam z Bolgarskega, kjer se izdeluje iz ovčjega mleka. To mleko se kuha približno dve uri, da postane gosto, nakar se kisa s starim kislim mlekom, ki vsebuje joghurtove glivice.

Drugod se joghurt izdeluje iz kravjega mleka, ki se zakisi z joghurtovimi glivicami.

Vi bi radi vedeli, kje se te glivice dobe? Neka trdka v Trstu, ki izdeluje joghurt na debelo, jih naroča iz inozemstva, dobite jih pa tudi v lekarnah. Lahko si pomagata še na drug način: Kupite joghurt (dobili ga boste v boljših mlekarnah), denite po eno žličko kupljenega joghurta na vsakega pol litra kuhanega mleka in pustite to pri miru kakšne tri dni, da se zgosti. Tako dobite joghurt, ki ga lahko rabite za nadaljnje izdelovanje joghurta, ker se glivice, ki jih vsebuje, ohranijo s primernim ravnanjem tudi mesece in leta.

Joghurt je dobro zdravilo proti grizi, zapretju, vnetju slepiča itd.



Smešnice

Neslišni čevljevki.

Gospodinja (dekli): Kadarkoli pridem v kuhinjo, vas dobim pri knjigah. Kako je to mogoče?
Dekla: Gospa, vi nosite na čevljevkih podplate iz gumijs.

Pozabljenost.

Mož: Zakaj si napravila na tem pismu, da smo že desetega, ko smo danes komaj četrtega.
Žena: Ker izročim pismo tebi, da ga oddaš na pošto.

Radodarnost.

Gospodar (svojemu slugi): Martin, tu imate pet lir, pojdite na postajo in čakajte mojo taščo.
Martin: Če bi pa gospa tašča ne prišla?
Gospodar: Potem vam darujem še deset lir.

Fizika.

Učitelj: No, Tonček, povej mi, zakaj se dvigne živo srebro, če denemo toplomer v gorko vodo?
Tonček: Ker mu postane od spodaj prevroče.

Idealen sin.

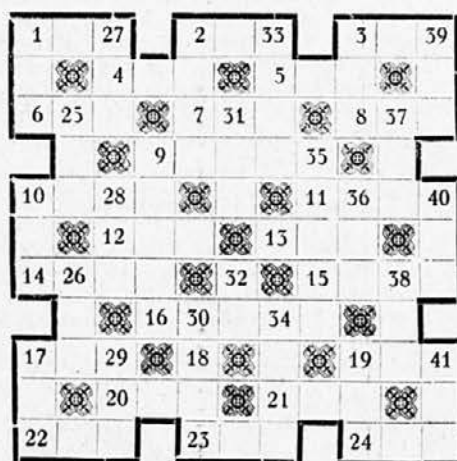
A.: Imate kaj otrok?
B.: Da, enega sina.
A.: Ali kadi?
B.: Ne!
A.: Ali pijančuje?
B.: Ne!
A.: Ali igra?
B.: Ne, niti ne pozna kart.
A.: Ali ostaja čez noč od doma?
B.: Nasprotno, vsak večer je redno precej zgo-daj že v postelji!
A.: Srečni vi, ki imate tako idealnega sina! Ko-liko let pa ima?
B.: Včeraj teden se je rodil.

Vzrok potrnosti.

A.: Zakaj si tako potr, prijatelj?
B.: Stotak sem izgubil.
A.: Če veš približno, kje si ga zgubil, potem imaš še upanje...
B.: Ne več, zgubil sem ga pri kvartah.

Uganke

KRIŽANKA.



V o d o r a v n o: 1) glavnik pri Arabcih; 2) orožje; 3) kos lesa; 4) žuželka; 5) pra-žena; 6) vzklik; 7) kesanje; 8) zabava, včasih potreba; 9) nadležen ponočni gost; 10) pisalno orodje; 11) azijska dežela; 12) meri čas; 13) števniki; 14) ropotija; 15) prerok; 16) težak; 17) reka v severni Italiji; 18) nemški spolnik; 19) del dneva; 20) del voza; 21) pridevnik; 22) ni celota; 23) reka v španščini; 24) stran neba (tujka).

N a v p i č n o: 1) skupina čebel; 10) prepil; 17) v sobi; 25) družinski poglavar; 26) žensko ime; 27) laureola; 28) začetne črke znane Capekove drame; 29) dolina; 9) Mohamedova knjiga; 2) prislov; 30) pozorišče; 31) žensko ime; 32) števniki; 33) jesenski poljski pridelek; 34) reka v Italiji; 35) živi ob morju, rekah in jezerih; 3) na Krasu; 36) krajevni prislov; 19) števniki; 37) osebni zaimek; 38) žensko ime; 39) kralj puščave; 40) ljudska oblika za «ne»; 41) ljudska oblika za «noter».

Računska naloga

Lovec se lačen vrača z lova s prazno malho. Na poti najde dva kmeta, ki južinata. Moža sta prijazna in ga povabita, naj prisede. Hrano si porazdele na enake dele.

Prvi kmet je imel pet hlebkov sira, drugi kmet pa tri hlebčke. Pojužinali so in lovec je kmetoma v zahvalo podaril osem zlatnikov. Kmeta sta se kmalu začela pričakati, kako bi si ta znesek razdelila. Oni, ki je imel pet hlebkov, je zahteval zase pet zlatnikov in ponujal drugemu tri, češ osem je bilo hlebkov in osem je zlatnikov. Drugi kmet je pa menil, da gre vsakemu enak znesek, če plača on prvemu vrednost dveh hlebkov sira. Ker se nista mogla zediniti, sta šla pred sodnika, ki je tako-le razsodil:

Onemu, ki je imel pet hlebkov sira, gre sedem zlatnikov. Drugemu pa le en zlatnik.

Razsodba je popolnoma odgovarjala storjeni uslugi.

Kako to?

3. France Bevk: Črni bratje in sestre, tretja in zadnja knjiga »Znamenja na nebu«, ki je sedaj v tisku in bo izšla za božične praznike.

Kdor še ni vpisan kot član »Goriške Matice« pri kakšnem poverjeniku, naj se obrne na upravnništvo v Gorici, via S. Giovanni šte. 6, ali pa na podupravnništvo v Trstu, via S. Francesco d'Assisi šte. 20.

REŠITEV UGANK IZ 10. ŠTEV.

OTROŠKE UGANKE.

1) Za spretnost prste.

Sliko številke petnajst dobiš tako-le:



2) Za brihtne računarje.

Torej, koliko mačk je? V četverkotnem prostoru sedijo štiri mačke: vsaka mačka ima pred seboj ostale tri v nasprotnih kotih in vsaka mačka sedi na lastnem repu. Ali ste že videli mačko, ki bi čepela na tujem mačjem repu? Ne! — Torej samo štiri mačke so v prostoru.

Skrivalnica 1.

Včasih tudi slepa kura zrno najde.

Skrivalnica 2.

Raje danes jajce ko jutri kokoš.

KRIŽANKA.

Vodoravno: 1) kuga; 2) učen; 3) ata; 4) par; 5) osa; 6) rja; 7) ost; 8) n. pr.; 9) INRI; 10) milo; 11)

tir; 12) krt; 13) anti; 14) amen; 15) obala; 16) elita; 17) Mara; 18) tete; 19) sir; 20) Roč; 21) tea; 22) rov; 23) Krek; 24) Oslo; 25) oni; 26) miš; 27) Lea; 28) Jan (Hus); 29) prt; 30) Tit; 31) ah; 32) na.

Navpično: 1) kalin; 19) skala; 33) do; 17) mir; 34) eh; 35) gavran; 36) arena; 37) Tabor; 4) po; 11) ti; 38) ar; 25) oj; 39) Asti; 15) oče; 40) opna; 41) rt; 42) rob; 43) luč; 44) in; 45) Ali; 5) on; 12) kol; 46) tat; 26) m. p. (manu propria); 47) spor; 48) aga; 49) emir; 50) ar; 51) ta; 18) ta; 52) št.; 53) morje; 54) Črniče; 55) Trsat; 56) ej; 57) Eol; 58) in; 59) Nanos; 60) Volta.

ZA KRATEK ČAS

Med delavci.

A.: Bral sem o nekem stroju, ki dela za deset ljudi. Zdi se, kakor bi imel tak stroj možgane.

B.: Motiš se, če bi imel možgane, bi ne bil tako neumen in se toliko trudil.

Pridnost.

Soseda: Kje pa je vaša hči, gospa Čuber?

Gospa Čuber: Dala sem jo služiti, ker ni bila doma za nobeno rabo.

Pisatelj.

Vončina (pisatelj): Zakaj ne pišete več nobene knjige?

Pisatelj: Zdravnik mi je prepovedal, ker še sedaj nisem popolnoma okreval od bolezni, ki sem si jo nakopal, ko sem pisateljval.

Vončina: Kakšna je bila ta bolezen?

Pisatelj: Lakota.

Knjigarna - papirnica Stoka

Na drobno!

Trst — via Milano 37 — Trst

Na debelo!

Ima v zalogi: Razne knjige - Pisemski papir - Noteze - Razglednice
Albume - Tintnike - Pisarniške in šolske potrebščine. - Izvršuje vsa
knjigoveška dela, tiskovne in pečate. Originalne vezave za »Naš Glas«.

Pisma naročila se izvršujejo hitro in tudi z največjo natančnostjo.

Največja konfekcijska tvrdka

za gospode, dame in otroke

s prvovrstno civilno in vojaško krojačnico

BASEVI IN SIN v Gorici, Corso Verdi 38, Tel. 132



M. U. Dr. Mermolja Lambert v Gorici

specijalist za zobne in ustne bolezni,
sprejema na Travniku (Piazza della Vittoria šte. 5/II
od 9-12 in 3-5.



LEKARNA

Castellanovich

Lastnik: F. BOLAFFIO

Via dei Giuliani šte. 42, Trst
(SV. JAKOB.)

VODA „DELL' ALABARDA“

proti izpadanju las

Vsebuje kinin in je vsled tega posebno priporočljiva proti prhljaju in za ojačenje korenin. — Steklenica po L 6.— in se dobi samo v lekarni CASTELLANOVICH, Trst, Via Giuliani šte. 42, Trst.

GLYKOL

Zelo uspešno sredstvo posebno poleti, v vročih dneh. Kdor se čuti živčno slabega in trpi na glavobolu, naj uporablja samo „GLYKOL“, ki ozdravi v najkrajšem času. Cena steklenici L 8.50. — Za popolno ozdravljenje je treba še 1 steklenic.

Izvrstne Švedske kapljice
sv. Antona za želodec.

Narodna knjigarna in papirnica

sedaj knjigarna „G. CARDUCCI“

Gorica, Via Carducci šte. 7 - Telefon 169

priporoča svojo zalogo knjig in pisarniških potrebščin. Preskrbi v najkrajšem roku knjige iz inozemstva po dnevnem kurzu. - Razprodaja na drobno in debelo.

LASTNA KNJIGOVEZNICA.

TVRDKA

FRANC KNEŽIČ

ustanovljena l. 1896.

Velika zaloga blaga za moške in ženske, perila, bombažnin, drobnarije in modnih oblek. Cene zmerne.

Trst (7) Corso Garibaldi 24. (Lastna palača)

Tržaška posojiln. in hranilnica

registrirana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge na čekovni promet, ter jih obrestuje po 4% Večje in stalne vloge po dogovoru. - Sprejema „Dinarje“ na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vlog plačuje zavod sam. - Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite. - Obrestna mera po dogovoru. - Na razpolago varnostne celice (safe). - Uradne ure za stranke od 8.50 do 13 in od 16 do 18. - Ob nedeljah urad zaprt. - Štev. telef. 25-67. - Najstarejši slovenski denarni zavod.